

Lähisuhdeväkivallan auttavat tahot Länsi-Pohjan alueella

Evelina Jokela

Opinnäytetyö
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan tutkinto
Sosionomi AMK
2016

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Evelina Jokela	2016
Ohjaaja(t)	Susanna Helavirta, Laura Jokela	
Toimeksiantaja	Pevä-tiimi	
Työn nimi	Lähisuhdeväkivallan auttavat tahot Länsi-pohjan alueella	
Sivu- ja liitesivumäärä	40 + 18	

Opinnäytetyönäni olen laatinut seudullisen lähisuhdeväkivalta oppaan asiantuntijatyöhön. Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu opinnäytetyöni produktiosta eli lähisuhdeväkivalta oppaasta sekä opinnäytetyö prosessin raportoinnista. Oppaan tarkoituksena on tuoda päivittyntä tietoa Länsi-Pohjan alueen (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) lähisuhdeväkivallan auttavista tahoista.

Opas kertoo mistä ja miten Länsi-Pohjan alueella saa apua lähisuhdeväkivaltaan ja lähisuhdeväkivaltaa kohdannutta asiakasta autetaan, eli miten asiakas ohjataan väkivaltatyön erityispalveluiden asiakkaaksi. Seudullisten auttavien tahojen lisäksi opas tarjoaa tietoa valtakunnallisista auttavista tahoista sekä lähisuhdeväkivallasta ilmiönä. Opas on suunnattu Länsi-Pohjan alueen Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalon ammattilaisille, jotka voivat päivittäisessä työssään kohdata huolen asiakkaan turvallisuudesta. Jos viranomaisella herää epäily mahdollisesta lähisuhdeväkivallasta, on hänellä vastuu huolehtia asiakkaalle tai perheelle tarvittava akuutti apu sekä ohjaus jatkotoimenpiteisiin. Selkeät ja ajankohtaiset toimintaohjeet väkivaltaa kokeneen tai käyttäneen asiakkaan palveluohjauksesta auttavat asiakasta tavoittamaan lähisuhdeväkivalta ongelmaa hoitavat auttaja tahot.

Aloite opinnäytetyölle on syntynyt Länsi-Pohjan alueella jo vuosia vaikuttaneelta seudulliselta perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimissä (Pevä-tiimi). Päivittyneen tiedon tarjoaminen seutukuntamme toimijoille on tullut ajankohtaiseksi osaksi alueellemme vuonna 2015 perustetun MARAK-työryhmän myötä. MARAK on Englannista lähtöisin oleva menetelmä, jossa viranomaisyhteistyöllä laaditaan asiakkaalle palvelukokonaisuus, eli turvasuunnitelma väkivallan katkaisemiseksi. MARAK on käytössä Torniossa, Kemissä ja Keminmaassa.

Avainsanat toiminnallinen opinnäytetyö, lähisuhdeväkivalta, MARAK

Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Evelina Jokela	Year	2016
Supervisor	Susanna Helavirta, Laura Jokela		
Commissioned by	Pevä-team		
Subject of thesis	Authorities offering help in cases of domestic violence in Länsi-Pohja area		
Number of pages	40 + 18		

My thesis is functional and it is a guide about domestic violence for professional workers. The thesis consists of the product, domestic violence guide and of the report of the thesis process. The meaning of this guide is to provide updated information about domestic violence helping authorities in Länsi-Pohja's area.

This guide explains how to direct a person who needs to be helped, to become a client in domestic violence services. In addition, to presenting the regional helping authorities this guide will also provide information of national connections in domestic violence and also inform generally about the domestic violence phenomenon. The thesis is mainly focused for social-, health- and educational field professionals who are more likely to be able to notice if clients have difficulties with their safety. If one of these professionals confronts this kind of client, they are obligated to give acute help and guidance for follow-up actions. By giving clear and up to date operational instructions to professionals, in the end it will be useful for their clients

The motion for this thesis came from a professional team (Pevä) which has had years of impact in preventing domestic violence. Providing updated information for our regional professionals has become current after establishing Marac-group in 2015. Marac is a method of multi agency risk assessment conference. Marac is originally from England. It is based on a process where multi agency cooperation provides a safety plan for victims to break the cycle of domestic violence. Marac is used in Tornio, Kemi and Keminmaa.

Key words

functional thesis, domestic violence, Marac

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTETUTUS.....	6
2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus.....	6
2.2 Prosessin kuvaus.....	8
2.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	10
3 LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	11
3.1 Lähisuhdeväkivallan käsitteet	11
3.2 Väkivallan muodot	14
3.3 Pari-ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa	16
3.4 Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen.....	20
3.5 Väkivaltatyö ja palvelukenttä.....	22
4 SEUDULLINEN VÄKIVALTATYÖ.....	25
4.1 Taustaa seudullisesta väkivaltatyöstä Länsi-Pohjan alueella.....	25
4.1 MARAK	26
4.2 Lähisuhdeväkivallan auttamisprosessi Länsi-pohjan alueella.....	29
4.3 Kriisipuhelimet ja nettiauttaminen	33
5 POHDINTA.....	34
6 LÄHTEET	36
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalilla tehdään paljon asiakastyötä ja kohdataan päivittäisessä työssä eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Lähisuhdeväkivaltatyö ei kuulu jokaisen sosiaali- ja terveysalan tai kasvatustieteen alan asiantuntijoiden päivittäisiin perustyötehtäviin, mutta kaikki asiakastyötä tekevät voivat työssään kohdata huolen asiakkaasta ja hänen turvallisuudestaan. Jos työntekijä epäilee väkivaltaongelmaa, on hänellä tärkeä vastuu huolehtia asiakkaalle tai perheelle tarvittava akuutti apu sekä ohjaus jatkotoimenpiteisiin. Lähisuhdeväkivalta on monialainen ja vakava ongelma, jolloin on asiakkaan kannalta erittäin merkittävää, että apua on saatavilla eikä asiakas jää ongelman kanssa yksin. Selkeät ja ajankohtaiset toimintaohjeet väkivaltaa kokeneen tai käyttäneen asiakkaan palveluohjauksesta auttavat asiakasta tavoittamaan väkivaltatyön palvelut sekä auttavat tahot.

Opinnäytetyönäni olen laatinut seudullisen lähisuhdeväkivalta oppaan asiantuntijatyöhön. Aloite opinnäytetyölleni on syntynyt Länsi-Pohjan alueen seudullisessa perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimissä. Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu opinnäytetyöni produktiosta eli lähisuhdeväkivalta oppaasta sekä opinnäytetyö prosessin raportoinnista. Lähisuhdeväkivalta oppaan tarkoituksena on tuoda päivittyntä tietoa Länsi-Pohjan alueen (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) lähisuhdeväkivallan auttavista tahoista sekä asiakkaan ohjaamisesta avun piiriin. Oppaassani on työntekijä näkökulma eli se on suunnattu asiakastyötä Länsi-Pohjan alueella tekeville asiantuntijoille. Opas pitää sisällään selkeästi tulkittavaa ja helposti käytettävää tietoa siitä, miten lähisuhdeväkivaltaa kohdannutta asiakasta autetaan eli miten asiakas ohjataan peruspalveluista väkivaltatyön erityispalveluiden asiakkaaksi. Seudullisten auttavien tahojen lisäksi oppaassa on tietoa valtakunnallisista auttavista tahoista sekä lähisuhdeväkivallasta ilmiönä. Oppaan tarkoituksena on tukea alueemme sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatustieteen alan asiantuntijoiden työtä väkivaltaa kohdanneen asiakkaan palveluohjauksessa.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTETUTUS

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli laatia lähisuhdeväkivalta opas asiantuntijatyöhön Länsi-Pohjan alueelle. Lähisuhdeväkivalta oppaan tarkoituksena oli tuoda päivittyntä ja helposti käytettävää tietoa Länsi-Pohjan alueen (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) lähisuhdeväkivallan auttavista tahoista sekä asiakkaan ohjaamisesta avun piiriin. Oppaan tarkoituksena on tukea alueemme sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatustieteen alan asiantuntijoiden työtä väkivaltaa kohdanneen asiakkaan palveluohjauksessa. Seudullisten auttavien tahojen lisäksi tavoitteena oli kerätä tietoa valtakunnallisista auttavista tahoista sekä lähisuhdeväkivallasta ilmiönä. Tavoitteena on, että päivitetty tieto alueemme auttajatahoista helpottaa asiakkaan ohjaamista jatkotoimenpiteisiin. Opas itsessään on suunnattu työntekijöille, kuitenkin sen keskeisimpänä tavoitteena on lopulta palvella väkivaltaa kohdanneita asiakkaita. Lähtökohtana oppaassa on, että tukevilla asiantuntijoiden työtä asiakas saa tarvitsemansa palvelut ja väkivalta ongelma ratkeaa. Tarkoituksena olisi, että opas on helposti päivitettävissä, jolloin se palvelee mahdollisimman hyvin käyttötarkoitustaan myös tulevaisuudessa.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka rakentuu tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa ja on työelämän kehittämistyö, joka tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista (Vilkkä & Airaksinen 2003,9). Opinnäytetyöni työelämän yhteys on seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimi (Pevä-tiimi), jossa aloite opinnäytetyölle on syntynyt. Toiminnallisen opinnäytetyöni tuloksena on syntynyt ammattityöhön suunnattu konkreettinen tuote eli oppaani, jota voi hyödyntää käytännön työelämässä. Opinnäytetyöni toiminnallinen osa on syntynyt tiiviissä yhteistyössä asiantuntijatiimin kanssa, etenkin tiimin puheenjohtaja Minna Alapuranen on ollut merkittävässä roolissa läpi projektin.

Länsi-Pohjan alueella on jo vuosia vaikuttanut seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimi (Pevä-tiimi). Perheväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimi kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja kehittämään alueen perhe- ja lähisuhdeväkivalta työtä sekä jakamaan taitoa ja tietoa eri yhteistyötoimijoiden työstä. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimissä havaittiin tarve päivittää tietoa alueen perhe- ja lähisuhdeväkivallan auttajatahoista, jonka seurauksena minulle tarjottiin mahdollisuutta tarttua työhön. Päivittyneen tiedon tarjoaminen seutukuntamme toimijoille tuli ajankohtaiseksi alueellemme vuonna 2015 perustetun MARAK-työryhmän myötä. MARAK on Englannista lähtöisin oleva menetelmä, jossa viranomaisyhteistyöllä laaditaan asiakkaalle palvelukokonaisuus, eli turvasuunnitelma väkivallan katkaisemiseksi. MARAK ei varsinaisesti ole väkivaltaongelmaa hoitava taho, vaan tarkoituksena on tiivistää viranomaisyhteistyötä, luoda väkivallan katkaisemiseksi suunnitelma, jonka kautta asiakas pääsee väkivaltaongelmaa hoitavien avuntarjoajien piiriin. MARAK on käytössä Kemissä, Keminmaassa ja Torniossa, jolloin näiden kuntien asukkaat voivat ohjautua MARAK-prosessiin.

Jo vuosia vaikuttaneen Pevä-tiimin ja uuden MARAK-työryhmän jäsenet ovat osaksi samoja, mutta asiantuntijatiimien toiminta ja työnkuva ja eivät ole yhtenäisiä. Pevä-tiimi on perustettu jo 2001 ja siihen kuuluu edustajia jokaisesta Länsi-Pohjan alueen kunnasta: Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio. Tiimin tarkoituksena on toimia väkivallan ehkäisemiseksi, esimerkiksi huolehtimalla seutukuntamme tiedon ja koulutuksen ajantasaisuudesta sekä muusta kehittämistyöstä väkivaltailmiön ympärillä. Pevä-tiimin kokouksissa ei käsitellä asiakastapauksia kuten MARAK-kokouksissa, eivätkä kaikki Pevä-tiimin jäsenet työskentele väkivaltatyön parissa arkityökseen. MARAK-kokouksissa taas käsitellään asiakastapauksia ja luodaan asiakkaalle palvelukokonaisuus. MARAK-työryhmän jäsenet tekevät väkivaltatyötä eri organisaatioissa Länsi-Pohjan alueella.

2.2 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyöni käynnistyi syksyllä 2015, jolloin sain opinnäytetyön aiheen. Ryhdyin syksyn aikana valmistelemaan opinnäytetyö suunnitelmaa. Tapasin perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimin (Pevä-tiimin) ensimmäisen kerran 8.12.2015 Kemlin sosiaalitoimistossa, keskustelimme tuolloin suunnitelmasta ja sain asiantuntijatiimin jäsenten yhteystiedot. Joulukuun lopussa osallistuin koululla opinnäytetyö suunnitelma -seminaariin, jossa keskustelin suunnitelmasta yhdessä ohjaavien opettajien kanssa. Syksyn aikana opiskelin paljon lähisuhdeväkivallasta kertovaa kirjallisuutta ja työstin opinnäytetyön teoreettista osuutta. Perehtyessäni lähisuhdeväkivaltaan ilmiönä, rajasin samalla aihetta ja tarkensin näkökulmaani.

Keväällä 2016 aloitin varsinaisesti väkivaltatyöhön perehtymisen ja opiskelin MARAK-prosessia, sosiaali- ja terveysministeriön suosituksia väkivaltatyöhön sekä tutustuin Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen väkivaltatyön tueksi tarkoitettuihin ohjeisiin ja lomakkeisiin. Osallistuin Pevä-tiimin kokoukseen kosmoksella 19.5.2016 ja esittelin silloiset aikaansaannokseni opinnäytetyön parissa. Kokouksessa keskustelimme mahdollisuudestani osallistua MARAK-kokoukseen ja totesimme, että Terveyden ja hyvinvoinninlaitos kieltää ulkopuolisten osallistumisen MARAK-kokouksiin asiakkaan turvallisuuden varmistamiseksi. Sain kuitenkin mahdollisuuden osallistua MARAK-kokoukseen niin, että haastatellen MARAK-työryhmän jäseniä varsinaisen asiakastapauksien käsittelyn jälkeen. Vierailin MARAK-kokouksessa haastattelemassa työryhmän jäseniä varsinaisen kokouksen loputtua Kemlin poliisiasemalla 20.5.2016. Tarkoituksena oli tiedustella työryhmänjäsenten kokemuksia MARAK-menetelmästä, mutta kiireisen valmistautumisen ja vähäisen suunnittelun vuoksi haastattelun anti jäi suhteellisen vähäiseksi. Myöhemmin ajattelen, että olisi ollut parempi lähestyä työryhmänjäseniä erikseen esimerkiksi sähköpostin välityksellä, jolloin jokainen olisi voinut vastata rauhallisella hetkellä omalla aikataululla. Kuitenkaan MARAK-työryhmän haastattelun osittain heikko anti ei vaikeuttanut tai vaikuttanut suuresti opinnäytetyön etenemiseen, koska MARAK-prosessi on avattu tarkasti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuissa.

Kesän 2016 aikana aloitin oppaan kirjoittamisen ja tapasin Minna Alapurasen 5.8.2016 Kemin sosiaalitoimistossa. Keskityimme tuolloin oppaan sisältöön ja täydensin vielä omaa tietoperustaani seudullisesta väkivaltatyöstä ja asiakaan ohjaamisesta. Keskustelun perusteella kirjoitin auki auttamisprosessin ja tiivistin prosessin kaavioksi. Lähetin keskustelumme perusteella kirjoitetun oppaan sähköpostin välityksellä Minna Alapuraselle kommentoitavaksi, jonka jälkeen Minna jakoi oppaan vielä eteenpäin muille Pevä-tiimin jäsenille. Oppaan valmistumisen jälkeen keskityin opinnäytetyönraportti osuuden hiomiseen ja opinnäytetyön viimeistelyn loppuunsaattamiseen. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö oli vuoden mittainen prosessi.

Kaavio. 1 Opinnäytetyöprosessi

Syksy 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Opinnäytetyön aihe - Opinnäytetyösuunnitelma - Ensimmäinen Pevä-tiimin kokous -Teoreettinen viitekehys
Kevät 2016	<ul style="list-style-type: none"> -Väkivalta työhön perehtyminen -Toinen Pevä-tiimin kokous -MARAK-työryhmän haastattelu
Kesä 2016	<ul style="list-style-type: none"> -Minna Alapurasen haastattelu -Oppaan kokoaminen
Syksy 2016	<ul style="list-style-type: none"> -Opinnäytetyön raportointi -Opinnäytetyön viimeistely -Opinnäytetyöseminaari

2.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuseetiikalla tarkoitetaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamista. Tutkimuseettisyys kulkee mukana tiiviisti koko tutkimusprosessissa ajan, eikä tutkimuseettisiä kysymyksiä sovi unohtaa tai ohittaa prosessin missään vaiheessa (Vilkkä 2005, 29.) Tutkimuseettisyys ja opinnäytetyön luotettavuus kulkevat tiivisti käsikkäin. Opinnäytetyön uskottavuus ja luotettavuus perustuvat siihen, että tekijä noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä työssään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Tutkimuseettinen lautakunta on luokitellut hyvän tieteellisen tutkimisen käytännöt, joihin kuuluu muun muassa noudattaa rehellisyyttä ja tarkkuutta, käyttää eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä sekä kunnioittaa muiden tutkijoiden työtä antamalla heille ansaittua arvostusta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Tutkimuksen eettisyys jakautuu useisiin eri näkökulmiin, joissa eettisyys näyttäytyy tutkimuksen eri vaiheissa eri tavalla. Tutkimuksen eettinen tarkastelu alkaa jo aiheen valinnasta ja sen rajaamisesta. Erityisesti yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on pohdittava kenelle ja mistä lähtökohdista tietoa tuotetaan. Tiedän, että lähisuhdeväkivalta on herkkä ja arka aihe, eikä päämääränäni ole ollut päästä tirkistelemään kenenkään ihmisen vaikeita elämäntilanteita, vaan aiheen valinnan takana ovat eettisesti kestävät perusteet. Opinnäytetyössäni on palvelujen kehittämisen näkökulma, joka palvelee lopulta myös väkivallan osapuolia, vaikka itse opinnäytetyö ei ole välittömässä yhteydessä lähisuhdeväkivallan kokijoihin.

Koko opinnäytetyö prosessin ajan olen pyrkinyt huolellisuuteen ja objektiivisuuteen. Olen noudattanut huolellisesti tutkimussuunnitelmaani, enkä ole vääristellyt tai irrottanut lähdeaineistoa kontekstistaan, en ole plagioinut kenenkään toisen tekstiä ja olen ollut tarkka lähdemerkintöjen suhteen. Kirjallisessa ilmaisussa olen pyrkinyt selkeyteen ja johdonmukaisuuteen, huolellisella työllä olen tuottanut tietoa, joka on objektiivista ja luotettavaa. Opinnäytetyöni oppaassa on käytetty selkeästä kielestä, joka on ymmärrettävää ilman ammatillista perehtymistä aiheeseen. Opinnäytetyössäni olen vastuussa kaikista eettisistä valinnoistani sekä lopputuloksen uskottavuudesta, joten olen huolehtinut niistä perusteellisesti.

3 LÄHISUHDEVÄKIVALTA

3.1 Lähisuhdeväkivallan käsitteet

Väkivaltaa voidaan määritellä monella eri tavalla, väkivallan määritelmä on aina sidoksissa siihen aikaan, paikkaan ja kulttuuriin, jossa väkivalta tapahtuu. Se mitä ei toisessa tilanteessa mielletä väkivallaksi, voi toisessa ajassa ja kulttuurissa olla väkivaltaa (Lindqvist 2009, 21). Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan: ”Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen” (WHO:n raportti 2005, 21). WHO:n määritelmän lähtökohtana on väkivallan teko, ei ainoastaan väkivallan seuraukset, määritelmä pitää sisällään myös väkivallalla uhkaamisen, psyykkisen väkivallan sekä passiivisen väkivallan eli perustarpeiden laiminlyönnin. Väkivaltaista vallankäyttöä ovat myös teot, jotka eivät välttämättä aiheuta fyysistä vammautumista tai sen uhkaa. WHO:n väkivallan määritelmä pitää sisällään myös tahalliset väkivallan teot, joiden tarkoituksena ei ole tahallisuudestaan huolimatta ole tuottaa vahinkoa uhrilleen. Esimerkiksi lapsen fyysinen kurittaminen tai ravistelu ovat väkivaltaa, vaikka teon ensisijaisena tarkoituksena ei olisikaan tuottaa kärsimystä lapselle.

Väkivaltaa on aina ollut olemassa ja se on aina ollut osa ihmisten elämää. Väki- valtaa esiintyy kaikissa sosiaaliluokissa ja kulttuureissa. WHO määrittelee väki- vallan yhdeksi huomattavimmista maailmanlaajuisista kansanterveydellisistä on- gelmista. Väkivalta aiheuttaa vuosittain valtavia taloudellisia kustannuksia sekä mittaamatonta inhimillistä kärsimystä maailmassa. Vaikka väkivaltaa on aina ollut olemassa, sitä ei tarvitse hyväksyä. WHO:n raportin mukaan väkivalta on ennal- taehkäistävissä ja sitä voidaan vähentää sekä seurauksia lieventää samoilla kei- noilla kuin muitakin kansanterveysongelmia. (WHO:n raportti 2005, 19)

Väkivalta on kriminalisoitu kansainvälisesti erilaisilla sopimuksilla ja suosituksilla alkaen YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta (1948), jonka jälkeen on luotu erilaisia pienempiä sopimuksia ja suosituksia väkivallan vähentämiseksi. Erityisesti kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat ajaneet naisten tasa-arvoa ja syrjäntäkieltoa sekä lapsiin kohdistuneen väkivallan ehkäisemistä, esimerkiksi naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimus CEDAW 1979 ja YK:n lasten oikeuksien sopimus 1989. Suomi on allekirjoittanut ja ratifioinut yhteiset väkivaltaa kriminalisoivat sopimukset (Kaitue, Noponen & Släen 2007, 34–36.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta käsitteillä tarkoitetaan perheen sisällä, suvussa tai muissa läheisissä suhteissa tapahtuvaa terveyttä ja hyvinvointia uhkaavaa vääristynyttä vallankäyttöä, joka ilmenee vahingollisena väkivaltana. Kaikki sellainen toiminta, jonka tarkoituksena on esimerkiksi vahingoittaa, nöyryyttää, ahdistaa, nujertaa tai muuten aiheuttaa läheiselle ihmiselle kärsimystä on lähisuhdeväkivaltaa. Läheisen ihmisen tekemä väkivalta haavoittaa väkivallan koki- jaa erityisen vakavalla tavalla, koska sama ihminen rakastaa ja satuttaa. Läheisen tekemä väkivalta on usein pitkäkestoista ja sisältää yhtäaikaaisesti monia väkivallan muotoja (Marttala 2011, 43–44.) Lähisuhdeväkivaltaa sisältyy paljon häpeää ja vaikenemista, eikä siihen usein ulkopuolisten taholta aina uskalleta puuttua.

Läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvasta väkivallasta on pitkää Suomessa käytetty perheväkivallan käsitettä, joka viittaa perheen sisällä tapahtuvaan väkivaltaan niin, että tekijä voi olla perheen äiti tai isä ja väkivalta voi kohdistua puolisoon tai lapseen. Perheväkivallan käsite viittaa vahvasti ydinperheeseen ja samassa taloudessa asuvien ihmisten keskinäisiin suhteisiin (Lindqvist 2009, 19). Perheväkivalta käsitettä voidaan käyttää yläkäsitteenä kaikelle lähisuhteissa tapahtuvalle väkivallalle, mutta usein käsite lähisuhdeväkivalta käsittää myös perheen ulkopuoliset sukulaiset ja muut läheiset ihmissuhteet, esimerkiksi aikuisten lasten vanhempinsa kohdistama väkivalta (Nietola 2011, 12). Opinnäytetyös-

säni ymmärrän lähisuhdeväkivallan käsitteen jälkimmäisellä tavalla. Käytän käsitettä lähisuhdeväkivalta, jolla tarkoitan kaikissa läheisissä ihmissuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa, koska miellän lähisuhdeväkivallan käsitteen perheväkivaltaa laajemmaksi yläkäsitteeksi. Ihmisillä on nykyään paljon läheisiä ihmissuhteita myös ydinperheen ulkopuolella ja perheet ovat entistä monimuotoisempia, kuitenkin jokaisella apua tarvitsevalla on oikeus suojeluun ja turvaan yhdenvertaisesti sukupuolesta, iästä tai asemasta riippumatta (Lindqvist 2009, 19).

Parisuhdeväkivallan käsitettä käytetään, kun väkivalta kohdistuu nykyiseen tai entiseen avio- tai avopuolisoon tai seurustelu kumppaniin. Parisuhdeväkivalta ymmärretään tavallisimmin heteroseksuaalisessa suhteessa tapahtuvaksi väkivalaksi (Lindqvist 2009, 19). Tilastollisesti noin puolet lähisuhdeväkivallasta ilmenee parisuhdeväkivaltana. Lähestyn aiheittani ammatillisen auttamistyön näkökulmasta, jolloin parisuhdeväkivallan käsitettä ei voi ohittaa. Tavallisin tilanne auttamistyön näkökulmasta on edelleen se, että väkivalta on kumppanin toiseen kohdistamaa ja tapahtumapaikkana on perheen yhteinen koti. MARAK toiminta on suunnattu nimenomaan parisuhdeväkivallan uhreille, joten käytän käsitettä erityisesti auttamistyön yhteydessä. Osassa käyttämistäni tilastoista parisuhdeväkivallaksi luokitellaan ainoastaan avioliitossa olevat pariskunnat, jolloin seurustelusuhhteissa ja avioliitossa tai entisen puolison kohdistama väkivalta luokitellaan lähisuhdeväkivallaksi. Käytän kuitenkin parisuhdeväkivallan käsitettä kuvaamaan parisuhteessa tapahtuvaa puolison toiseen kohdistamaa väkivaltaa, riippumatta siitä onko kyseessä avioliitto tai heteroseksuaalinen suhde.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, sekä väkivallalla uhkaaminen ovat vakavia ihmisoi-keudellisia loukkauksia ja Suomen lain mukaan rikoksia (Rikoslaki 39/1889). Vä- kivalta on aina rikos riippumatta siitä, missä se tapahtuu. Yksityisellä paikalla teh- dystä pahoinpitelystä tuli vuonna 1995 virallisen syytteen alainen rikos, jonka jäl- keen kuka tahansa on voinut tehdä ilmoitukset havaitsemastaan pahoinpitelystä (Kaitue, Noponen & Slåen 2007,41). Virallisen syytteen alainen rikos tarkoittaa, että poliisin on suoritettava tutkinta pahoinpitelyilmoituksen perusteella ilman, että uhri vaatii rikoksen tekijälle rangaistusta (Poliisi, 2016) Lapseen kohdistuva

pahoinpitely on aina lastensuojeluilmoituksen peruste, myös väkivaltaisessa kodissa eläminen on peruste lastensuojeluilmoitukselle. Jokaisella on oikeus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, sosiaali- ja terveydenhuollossa, opetustöissä ja muilla lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on laissa säädetty velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen tilanteessa, jossa havaitaan peruste lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi (Lastensuojelulaki 417/2007 5. §). Lapsen turvallisuuden suojaaminen ohittaa aina perheen yksityisyyden suojan, jolloin lastensuojeluilmoitus on tehtävä salassapitovelvollisuudesta huolimatta (Lastensuojelulaki 417/2007 5:25a. §). Viranomaisella on lastensuojelulaissa määrätty ilmoitusvelvollisuus myös poliisille silloin, kun on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai pahoinpitelyrikosta (Lastensuojelulaki 417/2007 3. §). Sosiaalihuoltolaki velvoittaa vastaamaan lähisuhe- ja perheväkivallasta sekä kaltoinkohtelusta syntyvään tuen tarpeeseen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 3. 11 §) mikä tarkoittaa, että ammattilaisella on velvollisuus puuttua lähisuhdeväkivaltaan. Vakavin lähisuhdeväkivalta, esimerkiksi henkirikos, raiskaus, törkeä pahoinpitely tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kuuluvat myös rikoslainsäädätyn ilmoitusvelvollisuuden piiriin (Rikoslaki 1998/563 15. 10 §).

3.2 Väkivallan muodot

Väkivalta voi ilmetä monessa muodossa ja etenkin lähisuhteissa väkivallan muodot yleensä vaihtelevat tai kietoutuvat yhteen. Fyysinen väkivalta on yksinkertaisin määritellä, koska se on väkivallan näkyvin muoto. Fyysisenä väkivaltava ovat esimerkiksi: lyöminen, potkiminen, tukistaminen, kuristaminen tai puristelu. Fyysinen väkivalta jättää yleensä uhuriin konkreettisia jälkiä esimerkiksi mustelmia tai luunmurtumia. Fyysinen väkivalta voi myös tappaa uhrinsa (Piispa & Heiskanen 2006, 11). Lähi- ja parisuhteissa fyysiseen väkivaltaan kietoutuu aina myös henkinen väkivalta. Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan esimerkiksi uhkailua, kiristystä, nimittelyä, pilkkaamista, tahallista julkista nolaamista tai alistamista. Henkistä väkivaltaa voi lähi- ja parisuhteissa esiintyä myös ilman fyysistä väkivaltaa, mutta usein henkisen väkivallan nähdään ennakoivan fyysistä väkivaltaa (Flinck 2006, 20). Henkinen väkivalta ei jätä uhuriin näkyviä merkkejä, mutta voi satuttaa

ja traumatisoida jopa fyysistä väkivaltaa enemmän. Fyysisen väkivallan voimakkuus ei uhri kokemusten valossa näytä merkittävimältä, vaan fyysisen väkivallan jättämä emotionaalinen kokemus näyttäytyy haavoittavampana. Fyysisen väkivallan kokemus jättää voimakkaan pelon uhriin ja pelosta irtautuminen voi viedä kauan, vaikka fyysinen väkivalta päättyisikin (Ojuri 2004, 20.)

Henkiseksi väkivallaksi voidaan luokitella myös taloudellinen, sosiaalinen ja hengellinen väkivalta, joskus ne taas määritellään kokonaan omiksi väkivallan muodoiksi. Taloudellisella väkivallalla tarkoitetaan rahan käytön kontrolloimista, taloudellista alistamista tai esimerkiksi yksipuolista päätöksentekoa parisuhteen rahankäytöstä. Myös esimerkiksi työssäkäynnin estäminen tai työyhteisöstä eristäminen ovat taloudellista väkivaltaa. Sosiaalinen väkivalta kytkeytyy vahvasti muuhun henkiseen väkivaltaan. Sosiaaliseen väkivaltaan etenkin parisuhteessa liittyy usein voimakas kontrolli. Väkivaltainen läheinen voi kehottaa uhria ottamaan etäisyyttä muuhun perheeseen ja ystäviin. Sosiaalinen eristäminen voi alkaa viattomasti, mutta lopulta vieraannuttaa väkivallan uhrin kokonaan muista sosiaalisista suhteista, jolloin jäljelle jää ainoastaan väkivaltainen suhde. Esimerkiksi jatkuva tenttaaminen tai kuulusteleminen viimeisimmistä liikkeistä ovat sosiaalisen kontrollin merkkejä. (Marttala 2011, 49- 50.) Hengellisellä väkivallalla tarkoitetaan uskonnollista käyttäytymistä, jossa hengellisyyden ja hengellisten auktoriteettien kautta pyritään murtamaan tai nujertamaan ihmisen elämäntapaa, elämäntapaa tai mielipiteitä (Kukkula 2007, 14). Hengelliseen väkivaltaan voi liittyä myös eri uskontojen näkemykset naisen asemasta perheessä tai uhkauksia sulkea ihminen hengellisen yhteisön ulkopuolelle. (Marttala 2011, 49-50.)

Seksuaalinen väkivalta voi olla fyysistä tai henkistä väkivaltaa, useimmiten molempia yhteen kietoutuneena. Fyysinen seksuaalinen väkivalta sisältää aina myös henkistä väkivaltaa. Seksuaalista väkivaltaa ovat kaikki seksuaalinen pakkottaminen, seksiin painostaminen ja raiskaus. Seksuaalinen alistaminen, nöyryyttäminen ja halveksuminen sekä muihin seksikumppaneihin vertaileminen ovat seksuaalista väkivaltaa. Seksuaaliseksi väkivallaksi voidaan lukea myös

loukkaava nimittely ja pukeutumisen kontrollointi, jotka liittyvät seksuaalisuuteen tai ruumiiseen. Seksuaalista väkivaltaa ovat myös inesti, prostituutio, pornografia, sukupuolielinten silpominen, pakkoavioliitot sekä kunnia murhat. (Nyqvist 2008, 133.) Ainoastaan naiset eivät koe seksuaalista väkivaltaa, kuitenkin tutkimusten mukaan naiset kokevat seksuaalista väkivaltaa huomattavasti miehiä enemmän (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 22). Seksuaalista väkivaltaa ei esiinny ainoastaan parisuhteessa, vaan sitä voi esiintyä myös muissa läheisissä ihmissuhteissa. Seksuaalista väkivaltaa voidaan käyttää myös henkisen väkivallan välineenä, esimerkiksi lasta hyväksikäyttämällä satuttaa lapsen äitiä (Nyqvist 2008, 133.)

Pari- ja lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa, voidaan luokitella väkivallan ilmenemismuotojen perusteella useammallakin tavalla. Tärkeää ilmenemismuotojen luokittelussa on se, että väkivallan monipuolisuus ja moniulotteisuus tulee näkyville ja väkivallaksi osataan tunnistaa myös muunlainen kuin fyysinen väkivalta. Jokainen väkivallan ilmenemismuodoista on vahingollinen, vaikka väkivallasta ei jäisi uhrille fyysisiä merkkejä. Väkivalta satuttaa ja vahingoittaa kaikkia sen osapuolia: tekijää, uhria ja mahdollisia väkivallan todistajia, vaikka se olisi ilmenemismuodoltaan millaista tahansa. Väkivallan luokittelu on haastavaa, koska väkivallan muodot ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa ja myös ilmenemismuoto luokittelujen sisällä väkivalta voi ilmetä monella tavalla.

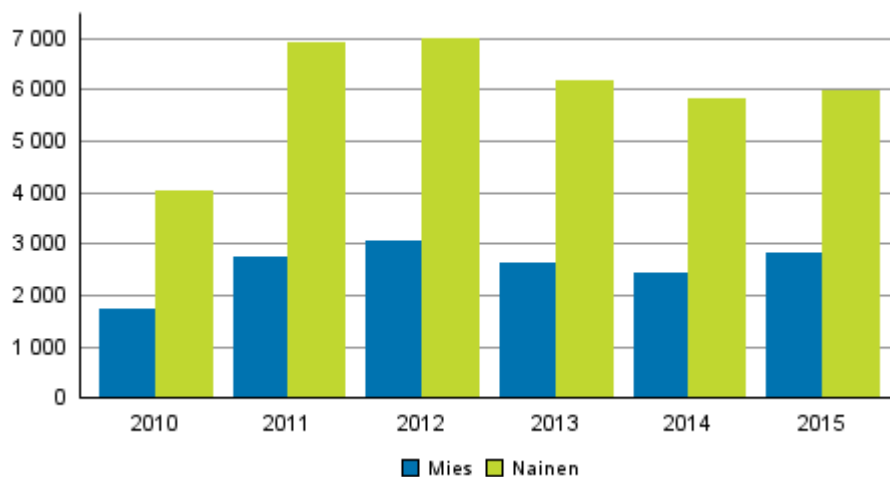
3.3 Pari- ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa

Tilastollisia tietoja pari - ja lähisuhdeväkivallan yleisyydestä on saatavavilla poliisin virallista tiedoista sekä kyselytutkimuksista. Tilastokeskus kokoaa vuosittain materiaalia poliisin tietoon tulleista lähisuhdeväkivalta tapauksista. Kuitenkin suuri osa lähisuhdeväkivalta tapauksista jää virallisten tilastojen ulkopuolelle, koska kynnyks ilmoittaa väkivallasta on korkea. Usein vakava fyysinen väkivalta päättyy tilastoihin useammin kuin lievemmät pahoinpitelyt ja etenkin henkinen väkivalta jää virallisten tilastojen ulkopuolelle. Virallisten tilastojen tueksi on Suomessa toteutettu uhritutkimuksia, esimerkiksi oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisemat naisuhritutkimukset 1997 ja 2005 (Piispa & Heiskanen 2006) sekä

miesten kokemaa väkivaltaa Euroopan kriminaali politiikan instituutin (HEUNI) toimesta (Heiskanen & Ruuskanen 2010). Lähisuhdeväkivallan todellista yleisyyttä on mahdotonta arvioida, mutta tilastotiedot ovat tärkeitä esimerkiksi palvelujärjestelmien kehittämisen kannalta.

Poliisiin tietoon tulevat pari- ja lähisuhdeväkivallalta tapaukset ovat lisääntyneet useamman vuoden kehityskulkua tarkastellessa, mikä ei yksin kuitenkaan kerro väkivallan lisääntymisestä. On oletettavaa, että ilmoituksia uskalletaan tehdä aiempaa enemmän. Viimeisimmän virallisen tilaston mukaan vuonna 2015 viranomaisten tietoon tuli 8800 pari- ja lähisuhde väkivallan uhria, mikä on noin 6,7 prosenttia edellisvuotta enemmän (Tilastokeskus 2016, 1.)

Kuva1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010–2015 (Tilastokeskus 2016)

Kaikesta poliisiin tietoon tulevasta väkivallasta noin 12 % on perheessä tai parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, tästä 9 prosenttia on naisiin kohdistuvaa ja 3 % miehiin kohdistuvaa. (Salmi, Lehti, Siren, Kivivuori & Aaltonen 2009, 8). Tuoreimpien tilastojen valossa näyttää edelleen siltä, että koti on miehelle turvallisempi ja naiselle turvattomampi paikka. Miehet joutuvat hieman naista useammin vakavan pahoinpitelyn kohteeksi, mutta lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneista 67,9 prosenttia oli naisia. Syylliseksi naista epäiltiin 22,2 prosentissa vuoden 2015 lähisuhdeväkivallalta tapauksista (Tilastokeskus 2016, 1.) Tilastoiden mukaan hie-

man alle puolet lähisuhdeväkivallasta on avio- ja avopuolisoiden välistä parisuhdeväkivaltaa ja vajaa viidennes lähisuhdeväkivallasta entisten avio- tai avopuolisoiden välistä.

Taulukko 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin 2010–2015 (Tilastokeskus 2016)

Uhrin ja epäillyn suhde/vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yhteensä	5 768	9 660	10 053	8 802	8 245	8 794
Epäilty uhrin vanhempi	1 393	1 876	2 311	1 862	1 799	2 315
Sisarukset	288	574	572	586	486	505
Lapsi kohdistanut vanhempansa	289	510	505	469	487	470
Puolisoiden välinen yhteensä	2 469	4 444	4 424	3 805	3 572	3 581
...Aviopuoliso	1 548	2 780	2 765	2 387	2 196	2 105
...Avopuoliso	921	1 664	1 659	1 418	1 376	1 476
Entinen aviopuoliso	530	970	920	873	830	760
Entinen avopuoliso	606	979	1 014	948	885	915
Muu samassa taloudessa asuva	193	307	307	259	186	248

Vajaassa neljänneksessä lähisuhdeväkivalta tapauksista uhri oli alaikäinen. Nainen oli epäiltynä syylliseksi kolmanneksessa alaikäisiin kohdistuvista lähisuhdeväkivalta tapauksissa, mikä on hieman enemmän, kuin naisen osuus syyllisenä tilaston lähisuhdeväkivalta tapauksiin (Tilastokeskus 2015, 2.) Naisia kuolee pa-

risuhdeväkivallan seurauksena vuosittain noin 20- 25, miltei puolet kaikista naisten väkivaltakuolemista johtuu perhe- tai parisuhdeväkivallasta. Kaikista Suomen henkirikoksista kolmannes muodostui pari- ja lähisuhdeväki-vallasta. (Salmi, Lehti, Siren, Kivivuori & Aaltonen 2009, 8).

Naisuhritutkimuksen mukaan 43,5 prosenttia naisista on kokenut edes kerran miehen tekemää väkivaltaa täytettyään 15 vuotta (Piispa & Heiskanen 2006, 20). Heunin julkaiseman tutkimuksen mukaan myös miehet kokevat väkivaltaa aikuisiällä yhtä usein kuin naiset. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 14). Miesten ja naisten kokeman väkivallan yleisyydessä ei näytä olevat eroja, erot miesten ja naisten välillä esiintyvät lähinnä väkivallan luonteessa ja kestossa. Väkivallasta aiheutui miehille fyysisiä vammoja yhtä usein kuin naisille, mutta naisille aiheutuvat vammat olivat vakavampia. Naiset raportoivat myös miehiä enemmän fyysisen väkivallan psyykkisistä seurauksista, esimerkiksi pelosta ja turvattomuudesta. Naiset kokevat tutkimuksen mukaan miehiä enemmän seksuaalista väkivaltaa sekä uhkailua. Naisten väkivalta oli myös toistuvampaa, luonteeltaan pitkäkestoisempaa ja tapahtuma kertoja oli useampia kuin miehillä. Naiset kokevat väkivaltaa entisen kumppanin taholta miestä useammin (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 46.) Poliisin tietoon tulevissa väkivalta tilastossa naiset näyttäytyvät väkivallan uhreina ja miehet syyllisinä, kuitenkin uhritutkimusten valossa väkivallan tekijän ja kokija sukupuolet eivät näyttäydy yhtä selkeästi.

Mittaamattoman inhimillisen kärsimyksen lisäksi lähisuhdeväkivalta aiheuttaa suuria taloudellisia kustannuksia yhteiskunnassamme. Naisiin kohdistuvan väkivallan aiheuttamia taloudellisia kustannuksia ovat tutkineen (Heiskanen & Piispa 2002) pilottihankkeessa Hämeenlinnassa. Tutkimusraportista ilmenee, että yhden kuukauden kustannukset Hämeenlinnassa naisiin kohdistuneesta väkivallasta olivat 103 100 euroa. Jos luku kerrotaan vuositasolle, tarkoittaa se 1,2 miljoonan euron vuotuisia kustannuksia kunnassa. Kun Hämeenlinnan vuosittaiset kustannukset laajennetaan koko Suomeen nousevat väkivallan kustannukset huimaan 91 miljoonaan euroon. Lähes viidennes aiheutuneista kustannuksista oli terveydenhoitosektorilta, yli puolet sosiaalisektorilta ja oikeussektorilta runsas

neljännes. Kustannuksissa on huomioitu ainoastaan väkivallan välittömät kustannukset, joiden lisäksi väkivallasta aiheutuu myös välillisiä kustannuksia esimerkiksi työpanoksen menettämisestä, sairauslomista sekä psyykkisten ongelmien hoidosta (Heiskanen & Piispa 2002, 33.)

3.4 Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

Jotta väkivaltaa kohdannutta ihmistä voidaan auttaa, on väkivaltaongelman tul-tava jollakin tavalla esille. Sekä väkivallan uhri, tekijä ja mahdolliset väkivallan todistajat tarvitsevat apua. Useinkaan väkivaltaa kokeneella ihmisellä ei ole voimia hakea tilanteeseensa apua, tällöin asiantuntijoiden tehtävä on tunnistaa avuntarve (THL 2015.) Apua lähisuhdeväkivaltaan haetaan yleensä muilta, kuin perheväkivallan hoitoon erikoistuneilta tahoilta, koska ihminen on kriiseissä, eikä välttämättä löydä perimmäistä syytä tilanteeseen. Useimmiten väkivallan ilmi-tuleminen vaatii ammattilaisilta tai läheisiltä suoraa kysymystä aiheesta. Viranomai-sen on aina kysyttävä mahdollisesta väkivallasta, jos hän havaitsee asiakkaassa väkivallan merkkejä. Jos viranomainen ohittaa väkivallasta kysymisen, voi uhrille tulla kokemus väkivaltaongelman mitätöimisestä ja pahimmassa tapauksessa ti-lanne voi pahentua. (Ojuri 2004, 157.) Väkivaltatilanteet ja kokemukset ovat eri-laisia keskenään, eikä yhtä oikeaa toimintatapaa väkivallan tunnistamiseen ole olemassa. Jokaisella ammattilaisella on mahdollisuus toimia ja auttaa (THL 2015.) Jo väkivallan puheeksi ottaminen voi jo helpottaa väkivallan osapuolten tilannetta. Väkivallasta kysymiseen on olemassa erilaisia työkaluja, esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinninlaitos ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat julkaisseet materiaalia väkivallan tunnistamisen tueksi. (THL 2015). Sosiaali- ja terveyste-riöiden lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suosituksien mukaan tavoit-teena on, että koko sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö tuntee lähisuhde- ja perheväkivallan erityispiirteet ja omaksuu työkäytännöt. Näin tunnistetaan väki-vallan merkit, osataan ottaa asia puheeksi ja voidaan rohkaista asiakasta tai po-tilasta hakemaan hoitoa ja apua (STM 2008, 21).

Väkivalta jättää aina uhriinsa jälkiä. Fyysiset merkit väkivallasta voivat olla esimerkiksi mustelmia tai ruhjeita vaatteilla peitettävillä alueilla. On syytä epäillä väkivaltaa, jos uhrin vammat eivät vastaa kuvattua syntymekanismia tai uhri ei halua kertoa vammojen alkuperästä. Myös eri paranemisivaiheessa olevat vammat voivat olla merkki väkivallasta. (Lindqvist 2009, 144.) Väkivalta ei aina jätä fyysisiä merkkejä uhriin, myös emotionaalisia oireita väkivallasta ovat esimerkiksi: ahdistuneisuus, kiihtyneisyys, masennus, mielialojen äkilliset vaihtelut, ristiriitaiset tunteet, turvattomuus ja erialiset pelot. Väkivaltaa kokenut henkilö voi olla eristäytyvä tai käyttäytyä alistuvasti. (THL 2015.) Lapsilla väkivalan näkeminen tai kokeminen voivat aiheuttaa kehitys viivästymiä tai taantumia. Lapsen oireilua voivat olla levottomuus, apaattisuus, takertuminen aikuisiin, oppimisvaikeudet tai toistuvat väkivaltaiset leikit ja piirustukset. Väkivalta perheessä vaikuttaa aina lapseen, vaikutukset riippuvat lapsen ikätasosta, väkivalta-altistuksen kestosta ja laadusta sekä perhesuhteista. Väkivallan tunnusmerkit voivat vaihdella molemmilla, aikuisilla ja lapsilla uhrista riippuen ja muutoksien tulkitseminen ihmisen käytöksessä vaatii aina aikaisempaa kontaktia ihmiseen (Alapuranen & Himola 2010.)

Sekä väkivaltaa omakohtaisesti kokeneet, että väkivaltatyön ammattilaiset ovat sitä mieltä, että toimivin keino huolen puheeksi ottamiseen on kysyä asiasta suoraan. (Lindqvist 2009, 144 & Ojuri 2004, 167). Väkivallasta kysyessä on parasta käyttää suoria ja selkeitä käsitteitä, eikä kierrellä asiaa. Lasten kohdalla on osattava kysyä väkivallasta lapsen ikätason mukaisesti niin, että lapsi ymmärtää asian. Ammattilaisen on varmistettava, että huolen puheeksi ottamiseen on turvallinen ja rauhallinen ympäristö, eikä väkivallan tekijä ole paikalla. Jos väkivallan uhri alkaa kertoa kokemastaan väkivallasta, tulee ammattilaisen kuunnella myötätuntoisesti ja uskoa uhrin kokemukset todeksi. Jos asiakas kieltää väkivallan tai ei halua puhua kokemuksistaan, on ammattilaisen hyväksyttävä se. Asiakkaalle tulee kertoa, että väkivalta on rikos ja häntä neuvotaan tarvittaessa rikosilmoituksen tekemisessä. Ammattilaisen on tuomittava väkivalta, mutta ei sen osapuolia. Uhria ei saa vastuuttaa väkivallasta, vaan hänelle on kerrottava, että väkivalta ei johdu uhrin käytöksestä tai ominaisuuksista. Myöskään väkivallan tekijää ei tule

syyllistää, haukkua tai mustamaalata ammattilaisen toimisesta, vaikka tekijä onkin vastuussa käyttämästään väkivallasta. Asiakkaalle tulee antaa tietoa lähisuhde väkivallasta ja kertoa auttavista tahoista. Tärkeintä on huolehtia uhrin ja koko perheen turvallisuudesta sekä jatkotoimenpiteistä, väkivallan uhria ei saa koskaan jättää yksin asian kanssa (STM 2007.) Lähisuhdeväkivallan tekijän kohtaamisessa pätevät samat ohjeistukset kuin uhrinkin kohdalla. Myöskin väkivallan tekijän kanssa keskustellessa tulee muistaa, lähisuhdeväkivalta on tuomittavaa, mutta tekijän tai osapuolten tuomitseminen ei ole tilanteessa sopivaa. Lähisuhdeväkivalta herättää tunteita myös työntekijöissä. On tärkeää, että ammattilaisella on tietoa lähisuhdeväkivallasta ja sen ilmenemisestä, jotta auttaja kykenee tunnistamaan ja arvioimaan myös omaa suhtautumista lähisuhdeväkivaltaan. Aito läsnäolo, ajan antaminen, kuuntelu ja luottamuksellisuus ovat kaikkien väkivallan osapuolien kohtaamisissa tärkeimpiä (THL 2015.)

3.5 Väkivaltatyö ja palvelukenttä

Väkivaltatyön käsitettä on alettu käyttää naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien, tekijöiden ja väkivaltaa todistavien tai kokeneiden lasten auttamistyöstä. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvästä auttamistyöstä käytetään myös käsitteitä väkivallan ehkäisy ja väkivallan vastainen työ (Nietola 2011, 12.) Väkivaltatyö on laaja-alaista, eri auttajatahojen tekemää ammatillista työtä väkivallan ehkäisemiseksi ja väkivallan seurausten hoitamiseksi (Lindqvist 2009, 7).

Väkivaltatyön palvelukenttää voidaan jaotella eritavoin, yksi tapa on jakaa palvelut väkivalta työhön erikoistuneisiin erityispalveluihin ja peruspalveluihin. Peruspalveluja tarjoavia organisaatioita ovat muun muassa poliisi ja oikeuslaitos, terveydenhuolto, sosiaalitoimi, perheneuvola ja mielenterveystyö. Näissä palveluissa väkivaltatyö on osa perustyötä, eli asiakkaan auttamista, ohjaamista, neuvontaa ja tukemista. (Leander 2016, 8) Väkivaltatyön erityispalveluita ovat ne organisaatiot, jotka ovat erikoistuneet juuri väkivallan uhrien, tekijöiden ja todistajien auttamiseen. Erityispalvelut auttavat asiakasta erityisesti väkivaltaan liittyvissä ongelmissa, esimerkiksi turvakodit, kriisiasunnot, väkivallan eri osapuolien terapeutitset ryhmät ja neuvontapalvelut. Osa erityispalveluista ovat erikoistuneet tiettyjen

kohderyhmien auttamiseen, esimerkiksi seksuaalisen väkivallan uhreja auttaa Kriisikeskus Tukinainen (Nietola 2011, 16.)

Opinnäytetyössäni perehdyn erityisesti väkivaltatyön asiantuntijayhteistyöhön eli moniammatilliseen yhteistyöhön. Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri ammatillisten toimijoiden välistä yhteistyötä, jossa kootaan asiakaslähtöisesti yhteen eri toimijoiden tieto ja osaaminen sekä muodostetaan yhteinen tavoite. Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillinen yhteistyö on asetettu eri yhteiskunnallisilta tahoilta asiakastyön kehityssuunnaksi ja tavoitteeksi vastaamaan nykyajan tuomia haasteita (Isoherranen 2012, 10). Moniammatillinen yhteistyö on todettu toimivammaksi tavaksi tehdä väkivaltatyötä. Väkivaltatyössä tarvitaan yhteistyötä, koska väkivalta on monimuotoinen ongelma ja sitä voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta. Väkivalta on muun muassa juridinen, terveydellinen, sosiaalinen ongelma sekä paljon muuta. Tämä tarkoittaa asiakkaan näkökulmasta sitä, että väkivallan uhrin on oltava tekemissä monen viranomaisen kanssa yhtäaikaaisesti. Väkivaltaa kokeneella ihmisellä ei välttämättä ole resursseja hakea itselleen apua, jolloin riskinä on, että väkivalta jää muiden ongelmien varjoon tai asiakas putoaa järjestelmästä. Asiakkaan turvallisuuden ja palvelujen saamisen varmistamiseksi viranomaisten on toimittava yhdessä. Vaikka yhteistyön merkityksestä ollaan suhteellisen yksimielisiä ja sitä kyseenalaistetaan enää harvemmin sosiaali- ja terveysalalla, käytännössä yhteistyö ei aina toimi, vaikka sen arvostus olisikin suurta. Tähän voivat vaikuttaa niin rakenteelliset, kuin yhteisön sisäisetkin tekijät (Ewalds 2011, 146–148.) Toimivassa yhteistyö verkostossa jokaisen ammattilaisen työtä arvostetaan ja erilaiset näkökulmat hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti. Viranomaisten yhteistyössä on oltava selkeät menettelytavat siitä, kenelle kuuluu vastuu mistäkin asiasta ja kuka mitkäkin asiat käytännössä hoitaa. Selkeä yhteinen tavoite edistää yhteistyön toimivuutta.

Väkivaltatyön peruspalvelussa täytyy olla tarpeeksi tietoa lähisuhdeväkivallasta ja sen luonteesta. Sosiaali- ja terveydenhoidon aloilla sekä muilla asiakastyön aloilla, jossa on mahdollista kohdata väkivaltaa kokenut ihminen, tulisi olla perus

osaaminen väkivaltaa kokeneen asiakkaan kohtaamiseen, väkivallan tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Asiakkaalle tulee osata antaa riittävästi tietoa lähi-suhdeväkivallasta, siihen liittyvästä palvelujärjestelmästä sekä ohjata asiakas väkivaltatyön erityispalveluihin (Nietola 2011, 40–41.)

4 SEUDULLINEN VÄKIVALTATYÖ

4.1 Taustaa seudullisesta väkivaltatyöstä Länsi-Pohjan alueella

Seudullisella asiantuntija yhteistyöllä on Länsi-Pohjan alueella (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) pitkä historia. Länsi-Pohjan seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn moniammatillinen asiantuntijatiimi on aloittanut toimintansa vuonna 2001 ja vaikuttaa alueellamme edelleen. Asiantuntijatiimiin kuuluu edustajia jokaisesta Länsi-Pohjan kunnasta sosiaali- ja terveysalalta sekä poliisista. Asiantuntija tiimiin kuuluu edelleen jäseniä, jotka ovat olleet mukana tiimissä sen perustamisesta lähtien. Tiimi kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja kehittämään alueen perhe- ja lähisuhdeväkivalta työtä sekä jakamaan ja taitoa tietoa eri yhteistyö toimijoiden työstä. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan asiantuntija tiimin kokouksissa ei käsitellä asiakastapauksia kuten MARRAK- kokouksissa, vaan jaetaan tietoa ammatillisten toimijoiden kesken ja keskustellaan ajankohtaisista asioista liittyen eri asiantuntijoiden työhön väkivallan parissa.

Länsi-Pohjan seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimi on toiminut ohjausryhmänä Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamalle Perheväkivallan interventio – projektille, joka on toiminut vuosina 2004–2006 sekä jatkoajalla 2007–2008. Projektissa ovat olleet mukana Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan, Tornion ja Ylitornion kunnat, poliisitoimi sekä seurakunnat. Projektin tavoitteena oli kehittää Länsi-Pohjan kuntien alueelle yhteinen perheväkivallan interventio- ja jatkohoitomalli perheväkivallan osapuolten auttamiseksi. Interventioprojektissa on laadittu Länsi-pohjan seutukunnan lähisuhde- ja perheväkivallan seudulliset toimintamallit (Himola 2008, 4.) Toimintamallit on koonnut projektityöntekijä Sinikka Himola Kriisikeskus Turvapoijusta yhdessä kuntien ammattilaisten kanssa. Toimintamallit löytyvät verkosta Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen sivuilta (Sosiaalikallega 2012).

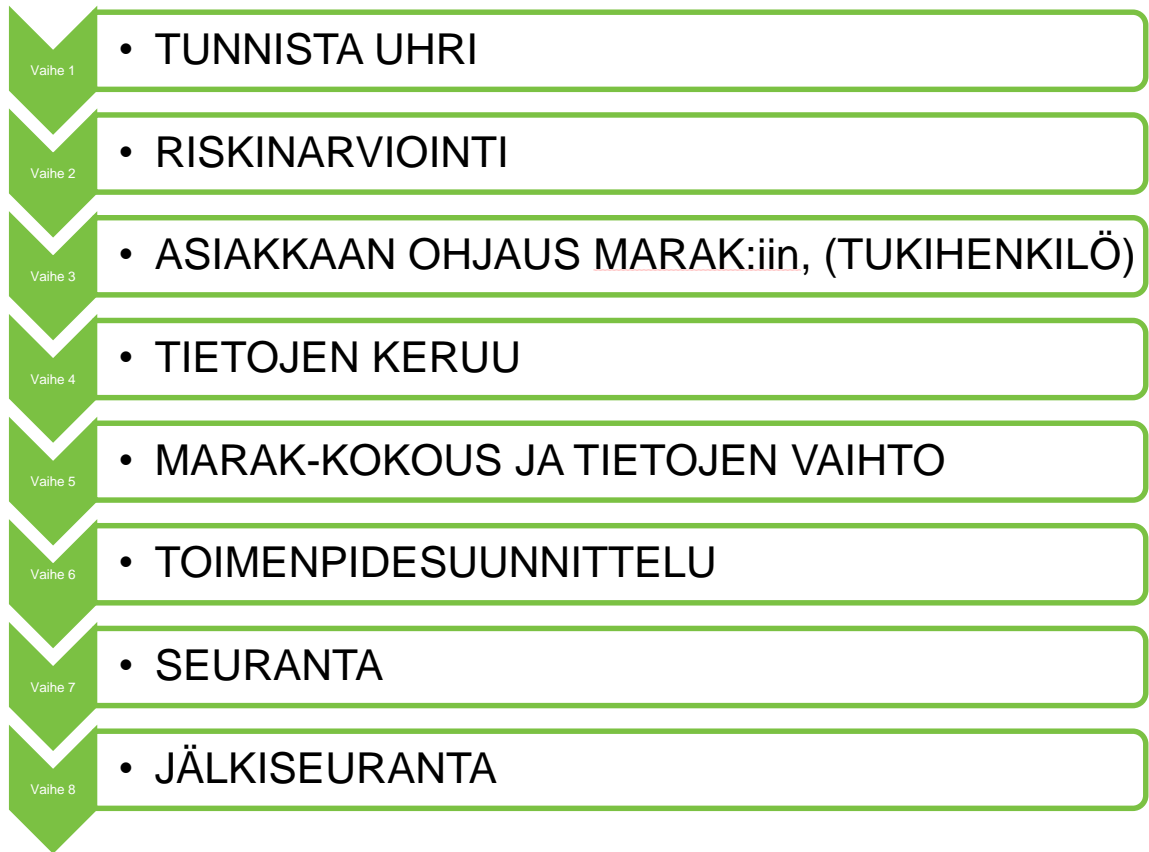
4.1 MARAK

Osaksi seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimin jäsenten perusteella on syntynyt vuonna 2015 uusi Marak-työryhmä. Marak on moniammatillinen seudullinen työryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti käsittelemään alueen lähisuhdeväkivalta tapauksia. MARAK-prossin tarkoituksena on tehostaa viranomaisyhteistyötä ja koota väkivallan uhrille tarvittava palvelukokonaisuus, eli turvasuunnitelma, jonka avulla väkivalta saadaan katkeamaan. Marak on käytössä Torniossa, Kemissä ja Keminmaassa, jolloin vain näiden kuntien asukkaat voivat ohjautua MARAK-prosessiin. MARAK-työryhmään kuuluu edustaja jokaisesta kolmesta kunnasta, Länsi-Pohjan keskussairaala, poliisista ja kriisikeskus Turvapoijusta. MARAK-työryhmän puheenjohtajana toimii Kemin sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijä Minna Alapuranen ja sihteerinä Monica Saarela Tornion sosiaalitoimistosta.

MARAK toiminnan ensimmäinen vaihe on uhrin tunnistaminen riskiarviointilomaketta käyttäen. Riskiarvioinnilla parisuhdeväkivaltatapauksissa tarkoitetaan, että menetelmää käyttäen pyritään tunnistamaan ne väkivallan uhrin, joilla on korkea riski joutua uusiutuvan väkivallan kohteeksi. Riskiarvioinnin tavoitteena on kerätä uhrista tietoja, jotta voidaan suunnitella juuri uhrille sopiva palvelukokonaisuus turvallisuuden takaamiseksi. Riskiarviointilomakkeen voi täyttää kuka tahansa parisuhdeväkivallan uhriksi joutuneen henkilön kohtaava toimija. Useimmissa tapauksissa riskiarviointilomakkeen täyttää poliisi tai turvakodin työntekijä, mutta myös terveydenhuollosta ja sosiaalitoimesta ohjautuu asiakkaita MARAK:iin. Riskiarviolomake täytetään uhrin tietoihin perustuen ja lomakkeen vastaukset pisteytetään. Työntekijä tekee lomakkeen perusteella johtopäätöksen uhrin riskistä joutua uudelleen väkivallan uhriksi. Työntekijä pyrkii arvioissaan huomioimaan asiakkaan kokonaistilanteen ja voi tulkita riskin, vaikka pisteet eivät täytyisikään. Kun työntekijä toteaa asiakkaan kohonneen riskin uusiutuvaan väkivaltaan, hän ottaa yhteyttä MARAK-työryhmän sihteerin ja siirtää asiakkaan tiedot hänelle. (THL, 2012,9.)

MARAK-työryhmä ja kokoontuu säännöllisesti käsittelemään riskiarvioinnin perusteella työryhmälle tulleita asiakastapauksia, menetelmä perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön sekä tiedonvaihtoon eri toimijoiden välillä. Joissakin MARAK-työryhmissä asiakas ei itse osallistu kokoukseen, vaan häntä edustaa kokouksessa tukihenkilö. Länsi-Pohjan seutukunnan MARAK-prosessissa asiakkaalla kuitenkin on mahdollisuus halutessaan osallistua kokoukseen joko yksin tai esimerkiksi oman työntekijän kanssa. Asiakkaan suostumus tietojen vaihtoon kokouksessa selvitetään aina suostumuslomakkeella (THL 2012, 9.)

Ennen työryhmän kokousta ryhmän jäsenet valmistautuvat asiakastapauksiin huolella. MARAK-työryhmän sihteeri lähettää asiakkaan henkilötunnuksen työryhmän jäsenille ja jokainen työryhmän jäsen tarkistaa mahdolliset tiedot asiakastapauksesta oman organisaation tietokannasta. Kokouksessa jokainen edustaja esittelee omat tietonsa tapauksista, jolloin muut edustaja täydentävät omia tietojaan. Tavoitteena on saada mahdollisimman laaja kokonaiskuva uhrin ja hänen perheensä tilanteesta, jotta palvelukokonaisuus voidaan rakentaa tarkoituksenmukaisesti. Tämän jälkeen uhrille kootaan kirjallinen turvasuunnitelma ja tukipalvelujen tarjoajat sopivat vastuun jaosta. Turvasuunnitelmaan voi kuulua esimerkiksi tukiasunnon järjestäminen turvakodista, keskustelua ja vertaistukea, tukea taloudellisiin kysymyksiin, apua rikosilmoituksen tekemiseen tai lähestymiskiellon hakemiseen väkivallan tekijää kohtaan (THL 2014,21.) MARAK-kokouksen jälkeen tukitoimenpiteiden toteutumista seurataan ja valvotaan. Tarvittaessa asiakkaan tilannetta voidaan arvioida uudelleen seuraavassa MARAK-kokouksessa tai tarpeen vaatiessa asiakastapaus voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi MARAK-kokoukseen.

Kuva 2. MARRAK-prosessi (THL 2016)

Jokaisella MARRAK- prosessin läpikäyvällä asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus tukihenkilöön, joka voi myös edustaa päämiestään MARRAK -kokouksessa. Tukihenkilö tukee ja motivoi päämiestään prosessin aikana ja voi esimerkiksi auttaa käytännönasioiden järjestämisessä sekä virastoasiointissa. Tukihenkilö pyrittään järjestämään riskinarviointilomakkeen täytön yhteydessä, jolloin tukihenkilö voi tuoda MARRAK-kokouksessa uhrin äänen kuuluviin. Jos tukihenkilö ei ole ennen kokousta osoitettu, voidaan osoittaa myös vasta MARRAK-kokouksessa. Tukihenkilö on uhrin tukena koko MARRAK-prosessin ajan loppuun asti, eli kunnes kaikki turvallisuussuunnitelman toimenpiteet on onnistuneesti toteutettu. Tukihenkilötoiminnasta vastaavat Suomessa erilaiset organisaatiot, muun muassa: Rikosuhripäivystys, Ensi- ja turvakotienliitto sekä Monika-naiset ry. Tukihenkilötoiminnasta vastaavan organisaation edustajat päättävät tapauskohtaisesti, osoitetaanko asiakkaalle tukihenkilöksi koulutettu vapaaehtoinen vai vakituinen työntekijä (THL 2014, 27–28.) Länsi-Pohjan MARRAK- prosessissa asiakkaalle järjestetään tukihenkilö rikosuhripäivystyksen eli Rikun kautta.

MARAK työskentelyn vaikuttavuutta on tutkinut Suomessa Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, tutkimustuloksen perustuvat 2014 päättyneen hankkeen loppuarviointiin. Tutkimuksessa on verrattu MARAK- työskentelyyn käytettyjä resursseja, esimerkiksi työntekijöiden käyttämää työaikaa, suhteessa saavutettuihin hyötyihin, eli käsiteltyjen tapausten uhrien turvallisuuden lisääntymiseen. Tutkimuksessa on selvitetty myös kehittämissuuntia jatkotyöskentelylle. Tutkimusaineisto perustuu poliisintietokantoihin väkivallan uusiutumisesta 6 ja 12 kuukautta MARAK kokouksen jälkeen sekä uhrien ja tukihenkilöiden kertomuksiin elämäntilanteen muuttumisesta. Tutkimuksessa on selvitetty myös työryhmän näkemyksiä MARAK työskentelystä ja sen kehittämisestä (THL 21,12) Suomessa saadut tutkimustulokset poliisiin tietoon tulleesta parisuhdeväkivallasta MARAK:n jälkeen mukailevat Britanniassa saatuja tutkimustuloksia, joiden mukaan MARAK-menetelmä on tehokas tapa väkivallan katkaisuun. Tutkimustulokset osoittavat, että noin 70 prosentilla käsitellyistä asiakastapauksista ei tullut uusia väkivaltatapauksia poliisiin tietoon 12 kuukauden seurantajaksolla. Seurantajaksolla tarkasteltiin saman tekijän uusiutuvaa väkivaltaa uhria kohtaan. Ainoastaan poliisin tilastot väkivallan uusiutumisesta eivät riitä kuvaamaan uhrin turvallisuuden lisääntymistä, koska uhrin eivät välttämättä ilmoita poliisille uusiutuneesta väkivallasta. Poliisin tilastotietojen tueksi tarvitaan uhrien omia kertomuksia. Uhrin tai heidän tukihenkilönsä kertoivat kokemuksista ja elämän muutoksesta, jolloin tiedot MARAK-prosessin vaikutuksesta ja väkivallan katkeamisesta tukivat toisiaan. (THL 21,33)

4.2 Lähisuhdeväkivallan auttamisprosessi Länsi-pohjan alueella

Auttamisprosessi käynnistyy, kun lähisuhdeväkivallasta herää epäily tai ongelma tulee muulla tavalla ilmi jollakin viranomaistaholla. Väkivaltaa ja asiakkaan turvallisuutta arvioidaan käyttämällä arviointiin suunnattuja työkaluja, joita ovat erilaiset väkivallan uhkaa kartoittavat lomakkeet, esimerkiksi Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake. Lomakkeet työn tueksi väkivallan kartoittamiseen löytyvät Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta osoitteesta www.thl.fi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta löytyvät myös ohjeet lomakkeiden

täyttämiseen sekä väkivallan puheeksi ottamisen muistilista. Jos Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen täytön yhteydessä ilmenee, että asiakas on kokenut lähisuhteessaan väkivaltaa, on syytä täyttää erillinen MARAK- riskiarviointilomake. MARAK- riskiarviointilomakkeella kartoitetaan, onko asiakkaalla kohonnut riski joutua vakavan parisuhdeväkivallan uhriksi (THL 2016.)

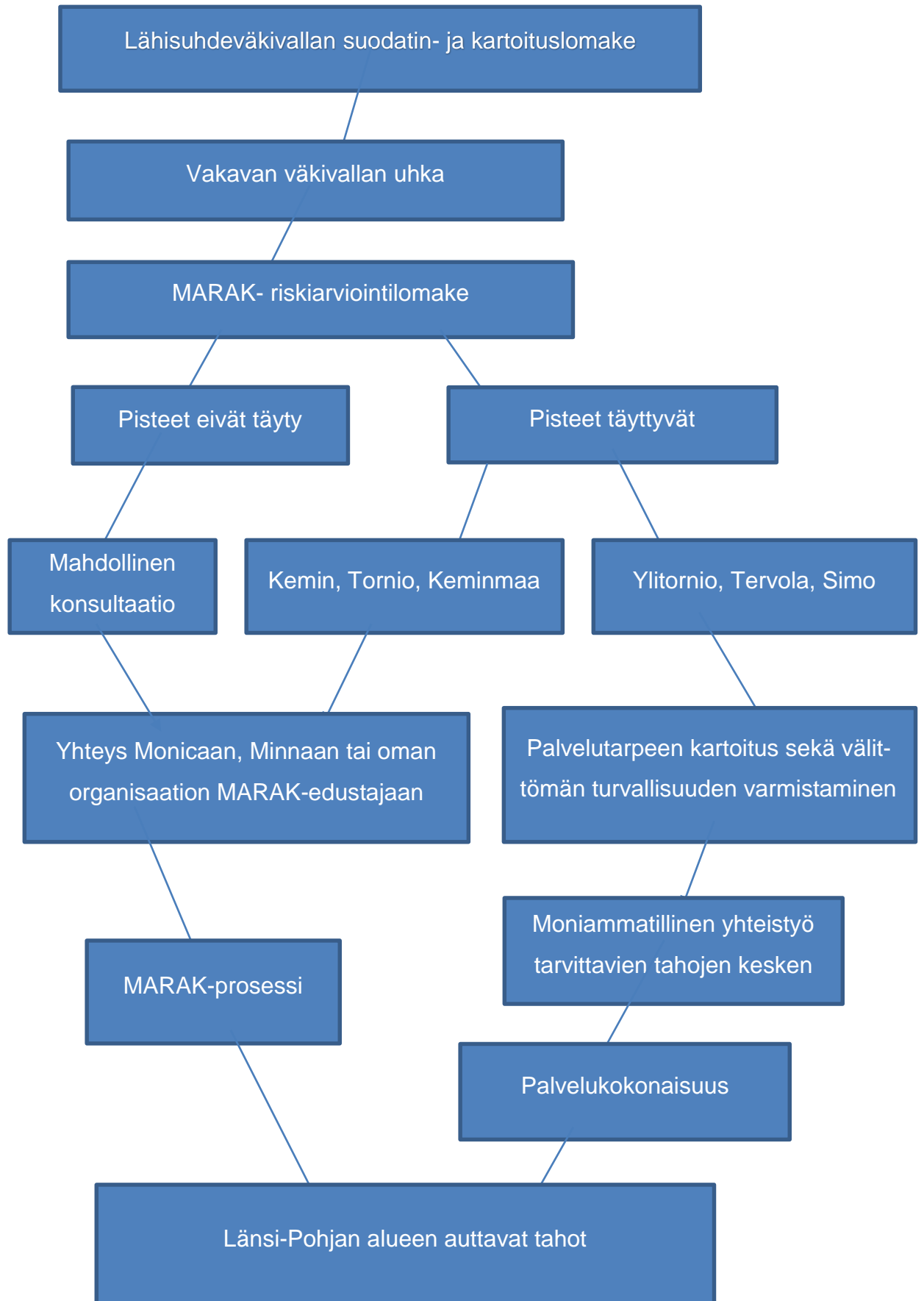
Väkivaltaa kartoittavat lomakkeet täytetään aina yhdessä asiakkaan kanssa, koska jo lomakkeen käyttäminen on itsessään interventio eli väkivaltaan puuttumista. Väkivallan uhri voi havahtua lomaketta täyttäessä omasta elämän tilanteestaan ja tunnistaa joutuneensa lähisuhdeväkivallan uhriksi. Väkivallan arvioinnin perusteella on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos uhri on kokenut aiemmin suhteessaan väkivaltaa tai jatkotoimenpiteen ovat tarpeellisia uhrin terveyden, hyvinvoinnin tai turvallisuuden kannalta (THL 2016.) Jos asiakas ei ole valmis ryhtymään jatkotoimenpiteisiin tai halukas ottamaan apua vastaan, asiakkaalle voi varata uuden ajan ja antaa mukaan lähisuhdeväkivallasta kertovia esitteitä ja auttavien tahojen yhteystietoja. Tärkeintä on pyrkiä pitämään avun hakemisen kynnyksen matalana, jotta asiakas voi tarvittaessa hakeutua avun piiriin myöhemmin.

Jos väkivallan uhri asuu Kemissä, Torniossa tai Keminmaassa riskiarviointilomakkeen pisteiden täytyessä asiakkaalla on mahdollisuus MARAK-prosessiin. Riskiarviointilomakkeen täyttänyt työntekijä ottaa tällöin yhteyttä MARAK-työryhmän sihteeriin ja lähettää hänelle tarvittavat tiedot asiakkaasta. Vaikka riskiarviointilomakkeen pisteet eivät täytyisikään, on mahdollista konsultoida MARAK-edustajaa, joka voi todeta korkean riskin joutua väkivallan uhriksi ja asiakas voidaan ohjata MARAK-prosessiin matalammallakin pistemäärällä. MARAK-prosessissa ei varsinaisesti hoideta väkivalta ongelmaa, vaan MARAK-prosessin tarkoituksena on koordinoita yhteistyötä eri toimijoiden kesken niin, että väkivallan uhrielle suunnitellaan sopiva palvelukokonaisuus.

Jos väkivallan uhrin kotikunta on Ylitornio, Simo tai Tervola uhri ei voi ohjautua MARAK-prosessiin, vaan palvelukokonaisuus suunnitellaan asiakkaan kotikunnassa ilman MARAK-kokousta. Usein sosiaalitoimistolla on vastuu yhteistyön koordinoinnissa eri ammatillisten toimijoiden välillä. Väkivallan riskin todennut työntekijä perehtyy asiakkaan kokonaistilanteeseen ja ottaa yhteyttä tarvittaviin yhteistyötahoihin. Kokonaistilanteen arvioinnissa selvitetään, onko asiakas jo jonkin avun piirissä, esimerkiksi terapia, sosiaalityö, perheneuvola tai mielenterveys-toimisto. Asiakaskohtaisesti yhdessä asiakkaan kanssa keskustellaan siitä, millaista apua asiakas tarvitsisi ja onko avuntarve esimerkiksi fyysisten tai henkisten vammojen hoitamiseen, asumiseen, toimeentuloon, rikosprosessiin tai lasten kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvää. Avuntarpeen mukaisesti suunnitellaan yhteistyöverkosto eri toimijoiden kanssa, yhteistyön tavoitteena on koota palvelukokonaisuus, jonka myötä asiakas pääsee varsinaisten väkivalta ongelmaa hoitavien avuntarjoajien piiriin. Ylitornion, Tervolan ja Simon kuntien asukkaat saavat samat auttavien tahojen tarjoamat palvelut väkivallan katkaisuun, vaikka palvelukokonaisuus ja yhteistyö eri ammatillisten tahojen välillä rakentuu ilman MARAK-prosessia. Kuitenkaan ilman MARAK-prosessia auttaja tahojen palvelut eivät välttämättä nivoudu yhtä saumattomasti yhteen, koska MARAK-kokouksen ideana on nimenomaan viranomaisyhteistyön tiivistäminen.

Väkivallan uhan kartoittamisen yhteydessä työntekijän täytyy huomioida asiakkaan kokonaistilanne ja mahdollisesti väkivallalle altistuneet lapset. Jos lasten turvallisuus on uhattuna, täytyy lapsista tehdä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen tarpeesta voi myös keskustella lastensuojelun työntekijän kanssa. Asiakkaan ja perheen turvallisuus täytyy aina varmistaa heti väkivallan riskiarvioinnin yhteydessä. Asiakkaan kanssa hyvä keskustella mahdollisesta varasuunnitelmasta siltä varalta, että tilanne kärjistyy tai muuttuu äkillisesti akuutimmaksi, esimerkiksi keneen voi tarvittaessa olla yhteydessä ja onko asiakkaalla läheisiä ihmisiä joiden luokse voi tarvittaessa mennä, jos kotona ei ole enää turvallista.

Kaavio. 2 Auttamisprosessi

4.3 Kriisipuhelimet ja nettiauttaminen

Auttavat kriisipuhelimet ja nettiauttamiseen erikoistuneet nettisivut tarjoavat apua väkivallan kaikille osapuolille, tekijälle, uhrille ja mahdollisille todistajille. Etenkin järjestöt ovat Suomessa kehittäneet erilaisia nettiauttamisen palveluita. Verkkopalveluiden kautta asiakkaalla on mahdollisuus informaatioon, vertaistukeen ja ammattilaisten apuun ajasta ja paikasta riippumatta. Verkkoympäristössä vuorovaikutus voi toimia sähköpostin, chatin tai esimerkiksi keskustelufoorumeiden kautta, jolloin kaikki osapuolet voivat olla yhtä aikaa aktiivisina tai vastaavasti niin, että käyttäjät ovat aktiivisina eri aikoihin. Käyttäjät voivat viestiä toisilleen esimerkiksi kuvan, videon, kirjoittamisen tai puheen avulla (Hänninen 2015, 27.)

Riippumattomuus ajasta ja paikasta avaa verkkopalveluille merkittäviä mahdollisuuksia, etenkin Suomessa, jossa asutus on harvaa (Rahikka 2013, 135.) Seudullisesti ajatellen Länsi-Lapissa asutus on vielä harvempaa kuin monilla muilla alueilla Suomessa, jolloin esimerkiksi vertaistuen löytämisessä välimatkat voisivat olla pitkiä ilman verkkoyhteisöjä. Samassa elämäntilanteessa olevat ihmiset tulevat lähemmäksi toisiaan verkkoyhteyksien ansioista. Vaikeista asioista kuten lähisuhdeväkivallasta puhuminen on suuri kynnyks, jolloin asian esille nostaminen voi olla helpompaa internetin tai puhelimen välityksellä. Verkossa tai puhelimesta asiakkaalla on mahdollisuus nimettömyyteen, jolloin kynnyks avun hakemiseen madaltuu ja pelko leimautumisesta pienenee. Kriisipuhelimet ja verkkopalvelut tarjoavat apua reaaliaikaisesti esimerkiksi virka-aikojen ulkopuolella, jolloin apu tavoittaa tarvitsijansa nopeasti ja vaivattomasti. Verkkopalvelut, nettiauttaminen ja kriisipuhelimet täydentävät muita palveluita ja voivat saada ihmisen hankkiutumaan kasvokkain tarjottavan avunpiiriin. Kuitenkaan kasvokkain tarjottavaa apua ei voi korvata tai syrjäyttää (Rahikka 2013, 136.)

5 POHDINTA

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö on ollut vuoden mittainen projekti, matkaan on mahtunut epätoivoa ja ahdistusta, mutta myös oppimisen ja onnistumisen kokemuksia, jotka ovat lisänneet itsevarmuuttani opiskelijana. Opinnäytetyön tekeminen on kulkenut sivutyönä lähes koko vuoden töiden ja opiskeluiden edetessä saman aikaisesti, joten ajallinen satsaus opinnäytetyö prosessiin ole ollut päätoimista missään vaiheessa vuotta. Välillä opinnäytetyön hidas eteneminen ja prosessin pituus ovat tuntuneet raskailta, vaikka opinnäytetyö valmistuikin ajallaan. Opinnäytetyö on oppimistehtävänä aivan erilainen kuin mitkään aikaisemmat tehtävät opiskeluaikana ja keskeneräisyyden sietäminen ja ajoittainen epävarmuus ovat vaatineet opettelua. Jälkeenpäin ajateltuna minulle olisi paremmin sopinut opinnäytetyön työstäminen lyhyemmässä ajassa niin, että olisin keskittynyt täysiaikaisesti ainoastaan opinnäytetyön tekemiseen ja jättänyt muut työt hetkeksi takaa-alalle.

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu paljon ja aiheesta löytyy tietoa äärettömästi, välillä aiheen rajaaminen olikin työlästä ja aihe tuntui muuttuvan vain vaikeammaksi ja monimutkaisemmaksi tietotulvan myötä. Aluksi lähisuhdeväkivalta tuntui aiheena raskaalta ja surulliselta, etenkin uhrien näkökulmasta kirjoitetut teokset koskettivat. Väkivalta on ongelmana monialainen, eikä ole olemassa yhtä tahoja joka hoitaisi koko ongelman. Ymmärtääkseni palvelutarjotinta ja auttavia tahoja oli ensin opiskeltava väkivaltailmiön luonnetta. Myöhemmin ajateltuna harjoittelu jossakin väkivaltatyön organisaatiossa, esimerkiksi turvakodissa olisi ehdottomasti vahvistanut tietoperustaani ja antanut uusia näkökulmia auttamistyöhön. Sain kuitenkin mielestäni suhteellisen kattavan kuvan ilmiöstä ja olen tyytyväinen, että opiskelin laajasti aiheeseen liittyvää teoriaa, vaikka se olikin työlästä.

Opiskelujeni aikana olen tottunut tekemään kaikki tehtävät pari- tai ryhmätöinä ja aluksi olisin kovasti kaivannut opinnäytetyön tekemisessä työparia. Ison projektin aloittaminen yksinään tuntui työläältä ja pelottavalta, olin itsekriittinen ja epä-

varma työhön liittyvistä valinnoista. Alun harhailujen vuoksi tunsin epäonnistuneeni jo ennen varsinaista opinnäytetyön aloittamista, mikä vain lietsoi itsekriittisyyttäni ja vaikeutti kirjoittamisen aloittamista. Taakka olisi mahdollisesti ollut kevyempi jakaa kahdestaan, mutta toisaalta olen tyytyväinen, että opinnäytetyöni on juuri minun näköinen. Voin ylpeänä olla itse kaikkien prosessiin sisältyvien valintojen takana ja vastata lopputuloksesta.

Olen tyytyväinen opinnäytetyöni tuotoksena syntyneeseen oppaaseen ja toivon, että opas tavoittaa lukijansa ja siitä olisi todellista hyötyä työelämässä. Mielenkiintoista olisi ollut kerätä enemmän tietoa oppaan käyttökelpoisuudesta ja esimerkiksi jollakin tavalla tutkia sen hyödyllisyyttä työn tukena. Toivon, että oppaan ajantasaisuudesta pidetään huolta ja se säilyy pätevänä tulevaisuudessakin. Olen kiitollinen työelämästä läpi opinnäytetyön saatuun tukeen, ilman asiantuntijaryhmän apua ja etenkin Minna Alapurasta opasta ei olisi koskaan syntynyt. Olen myös erittäin kiitollinen ohjaavilta opettajiltani saatuun tukeen ja ohjaukseen.

6 LÄHTEET

Alapuranen M & Himola S. 2010. Kemin kaupungin lähisuhde ja perheväkivallan ehkäisyn paikallinen strategia.http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/10/lahisuhde_ja_perhevakivallan_ehkaisy.pdf. Viitattu 10.5.2016.

Flinck A. Parisuhdeväkivalta miehen ja naisen kokemana. Rikottu lemmen raja. 2006. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Akateeminen väitöskirja.

Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B, Lozano Z & R. 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa. WHO:n raportti. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ewalds, H. 2011. Miten työskennellään yhdessä? Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) Veitsenterällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Heiskanen M & Piispa M. 1998. Usko, toivo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Helsinki: Oy Edita Ab.

Heiskanen M & Ruuskanen E. 2010. Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti.(HEUNI). Helsinki: Julkaisusarja 66.

Himola S. 2008. Perheväkivallan interventio –projektin loppuraportti. Tiedätkö paikan armahan? Länsi-Pohjan Mielenterveysseura ry.

Husso M. 2003. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Tampere: Vastapaino.

Hänninen A. 2015. Tukea varjo maailmasta. Ammatillinen ja vertaistuki lapsille ja nuorille suunnatun verkkopalvelun julkisella foorumilla. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu –tutkielma.

Isoherranen K. 2012. Uhka vai mahdollisuus? Moniammatillista työtä kehittämässä. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja.

Kaitue s, Noponen T & Slåen A. 2007. Yleistä muttei yksityistä. Oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Edita Publishing Oy

Kukkula T. 2007. Mikä tekee uskonnosta painostavan? Tutkimus uskonnollisen painostuksen kokemuksesta kokijan näkökulmasta. Turun yliopisto. Uskontotiede. Pro gradu-tutkielma.

Lastesuojelulaki 13.4.2007/417

Leander A. 2016. Sosiaalityöntekijä moniammatillisessa väkivaltatyössä. Tampereen Yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu- tutkielma.

Lindqvist R. 2009. Parisuhdeväkivalla kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Akateeminen väitöskirja.

Marttala p. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa Hannus R, Mehtola S, Naturanen L & Ojuri A. 2011. Veitsen Terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto. 37-50.

Nietola V. 2011. Väkivaltatyö asiantuntija yhteistyönä. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja. Turun yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Lisensiaatin tutkimus.

Nyqvist L. 2008. Seksuaalinen väkivalta parisuhteessa. Teoksessa Näre S & Ronkainen S (Toim.) Paljastettu intiimi. Sukupuolittuneen väkivallan dynamiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 129-167.

Ojuri A. 2004. Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus väkivaltaa kokeneiden naisten elämänlaadusta ja selviytymisestä. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Piispa M, Heiskanen M, Kääriäinen J & Siren R. Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2006:225. Helsinki: Hakapaino Oy.

Piispa M, Tuominen M, Ewalds H. 2012. MARAK – kokemuksia parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin menetelmän kokeilusta Suomessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2012:10

Piispa M & Lappinen L. 2014. MARAK- moniammatillista apua väkivallan uhrille.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arviointiraportti 2014:21.

Poliisi 2016. Virallisen syytteen alaiset rikokset ja asianomistajarikokset.

https://www.poliisi.fi/rikokset/virallisen_syytteen_alaiset_rikokset_ja_asianomistajarikokset. Viitattu 17.5.2016.

Rahikka A. 2013. Dialogi auttavissa verkkopalveluissa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen ammattilaisten kertomuksia kommunikaatiosta. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Salmi V, Lehti M, Siren R, Kivivuori J & Aaltonen M 2009. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 12. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152590/12.Perhevv_Suomessa.pdf?sequence=1. Viitattu 4.5.2016.

Sosiaalikollega 2012. Länsi-Pohjan seutukunnan lähisuhde ja perheväkivallanseudulliset/kuntakohtaiset toimintamallit. http://ext.poskelappi.fi/vakvalta_kemi/subprocessdetails_3.html. Viitattu 23.5.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Ota väkivalta puheeksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Helsinki. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71210/Ota%20v%C3%A4kivalta%20puheeksi%20ohjeet%20ty%C3%B6ntekij%C3%B6ille.pdf?sequence=1>. Viitattu 10.5.2016.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Lähi- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Helsinki. Viitattu 10.5.2016. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74213/Julk_2008_9_perhevakivaltatyon_suosituks_verkko.pdf?sequence=1

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Suomen virallinen tilasto (SVT). Poliisin tietoon tullut rikollisuus. 2015. ISSN=1797-3651. Helsinki: Tilastokeskus. viitattu 4.5.2016. <http://www.stat.fi/til/polrik/>

Suomen virallinen tilasto (SVT). Rikos- ja pakkokeinotilasto 2015. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2015. 2016. ISSN=1797-3651. Helsinki: Tilastokeskus. viitattu 2.8.2016. http://www.stat.fi/til/rpk/2015/15/rpk_2015_15_2016-05-30_fi.pdf

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Väkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen. 2015. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vakivalta-ja-vammaisuus/vakivallan-tunnistaminen-ja-siihen-puuttuminen>. Viitattu 10.5.2016.

Tuomi J & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Vilka H & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Opas lähisuhdeväkivallan auttavat tahot Länsi-pohjan alueella

Lähisuhdeväkivallan auttavat tahot Länsi-Pohjan alueella

Evelina Jokela

SISÄLLYS

1 LUKIJALLE43

2 LÄHISUHDEVÄKIVALTA44

2.1 Väkivallan muodot44

2.2 Väkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen45

3 SEUDULLINEN VÄKIVALTATYÖ47

3.1 MARAK51

3.2 Auttamisprosessi54

3.3 Yhteystiedot MARAK-työryhmän edustajille55

3.4 Länsi-Pohjan auttavat tahot56

3.5 Valtakunnallisen auttajaverkoston yhteystietoja ja verkkosivuja58

1 LUKIJALLE

Tämän oppaan tarkoituksena on tuoda päivittyntä tietoa Länsi-Pohjan alueen (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) lähisuhdeväkivallan auttavista tahoista. Opas kertoo mistä ja miten Länsi-Pohjan alueella saa apua lähisuhdeväkivaltaan ja lähisuhdeväkivaltaa kohdannutta asiakasta autetaan, eli miten asiakas ohjataan väkivaltatyön erityispalveluiden asiakkaaksi. Seudullisten auttavien tahojen lisäksi opas tarjoaa tietoa valtakunnallisista auttavista tahoista sekä lähisuhdeväkivallasta ilmiönä. Opas on suunnattu Länsi-Pohjan alueen Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaisille, jotka päivittäisessä työssään kohtaavat paljon eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Kaikki asiakastyötä tekevät voivat työssään kohdata huolen asiakkaasta ja hänen turvallisuudestaan. Jos viranomainen epäilee väkivaltaa, on hänellä vastuu huolehtia asiakkaalle tai perheelle tarvittava akuutti apu sekä ohjaus jatkotoimenpiteisiin. Lähisuhdeväkivalta on monimutkainen ongelma ja asiakkaan kannalta on erittäin merkittävää, että apua on saatavilla eikä asiakas jää ongelman kanssa yksin.

2 LÄHISUHDEVÄKIVALTA

2.1 Väkivallan muodot

Lähisuhdeväkivalta on perheen sisällä, suvussa tai muissa läheisissä suhteissa tapahtuvaa terveyttä ja hyvinvointia uhkaavaa vääristynyttä vallankäyttöä, joka ilmenee vahingollisena väkivaltana. Kaikki sellainen toiminta, jonka tarkoituksena on esimerkiksi vahingoittaa, nöyryyttää, ahdistaa, nujertaa tai muuten aiheuttaa läheiselle ihmiselle kärsimystä on lähisuhdeväkivaltaa. Läheisen tekemä väkivalta on usein pitkäkestoista ja sisältää yhtäaikaaisesti monia väkivallan muotoja (Marttala 2011, 43–44.) Jokainen väkivallan muoto on vahingollinen ja satuttaa kaikkia sen osapuolia: tekijää, uhria ja mahdollisia väkivallan todistajia.

Väkivallan muotoja ovat:

- Fyysinen väkivalta, esimerkiksi lyöminen, potkiminen, tukistaminen, kuristaminen tai puristelu
- Henkinen väkivalta, esimerkiksi uhkailu, kiristys, nimittely, pilkkaaminen, alistaminen tai tahallinen julkinen nolaaminen
- Taloudellinen väkivalta, esimerkiksi rahan käytön kontrolloiminen, taloudellinen alistaminen, yksipuolinen päätöksenteko rahankäytöstä, työssäkäynnin estäminen tai työyhteisöstä eristäminen
- Hengellinen väkivalta, esimerkiksi uskonnollisen elämäntavan, mielipiteiden tai elämäntavan kautta nujertaminen tai sulkeminen uskonnollisen yhteisön ulkopuolelle
- Seksuaalinen väkivalta, esimerkiksi seksiin pakottaminen, raiskaus, in-sesti, prostituutio, pornografia, sukupuolielinten silpominen, pakkoavioliitto tai kunniamurha

Väkivalta on kriminalisoitu kansainvälisesti erilaisilla sopimuksilla ja suosituksilla alkaen YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisesta julistuksesta (1948), jonka jälkeen on luotu erilaisia pienempiä sopimuksia ja suosituksia väkivallan vähentämiseksi. Erityisesti kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat ajaneet naisten tasa-arvoa ja syrjäntäkieltoa sekä lapsiin kohdistuneen väkivallan ehkäisemistä, esimerkiksi naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimus CEDAW 1979 ja YK:n lasten oikeuksien sopimus 1989. Suomi on allekirjoittanut ja ratifioinut

yhteiset väkivaltaa kriminalisoivat sopimukset (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 34–36.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, sekä väkivallalla uhkaaminen ovat vakavia ihmisoikeudellisia loukkauksia ja Suomen lain mukaan rikoksia (Rikoslaki 39/1889). Väkivalta on aina rikos riippumatta siitä, missä se tapahtuu. Yksityisellä paikalla tehdystä pahoinpitelystä tuli vuonna 1995 virallisen syytteen alainen rikos, jonka jälkeen kuka tahansa on voinut tehdä ilmoitukset havaitsemastaan pahoinpitelystä (Kaitue, Noponen & Slåen 2007,41). Virallisen syytteen alainen rikos tarkoittaa, että poliisin on suoritettava tutkinta pahoinpitelyilmoituksen perusteella ilman, että uhri vaatii rikoksen tekijälle rangaistusta (Poliisi, 2016). Lapseen kohdistuva pahoinpitely on aina lastensuojeluilmoituksen peruste, myös väkivaltaisessa kodissa eläminen on peruste lastensuojeluilmoitukselle. Jokaisella on oikeus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, sosiaali- ja terveydenhuollossa, opetustoimessa ja muilla lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on laissa säädetty velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen tilanteessa, jossa havaitaan peruste lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi (Lastensuojelulaki 417/2007 5. 25 §). Lapsen turvallisuuden suojaaminen ohittaa aina perheen yksityisyyden suojan, jolloin lastensuojeluilmoitus on tehtävä salassapitovelvollisuudesta huolimatta (Lastensuojelulaki 417/2007 5. 25a §). Sosiaalihuoltolaki velvoittaa vastaamaan lähisuhe- ja perheväkivallasta sekä kaltoinkohtelusta syntyvään tuen tarpeeseen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 3. 11 §) mikä tarkoittaa, että ammattilaisella on velvollisuus puuttua lähisuhdeväkivaltaan. Vakavin lähisuhdeväkivalta, esimerkiksi henkirikos, raiskaus, törkeä pahoinpitely tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kuuluvat myös rikoslainsäädäntöön ilmoitusvelvollisuuden piiriin (Rikoslaki 1998/563 15. 10 §).

2.2 Väkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

Kaikki väkivallan osapuolet, väkivallan uhri, tekijä ja mahdolliset väkivallan todistajat, esimerkiksi lapset tarvitsevat apua. Jotta väkivaltaa kohdannutta ihmistä voidaan auttaa, on väkivaltaongelman tultava jollakin tavalla esille. Useinkaan väkivaltaa kokeneella ihmisellä ei ole voimia hakea tilanteeseensa apua, tällöin asiantuntijoiden tehtävä on tunnistaa avuntarve (THL 2015.) Apua lähisuhdeväkivaltaan haetaan yleensä muilta, kuin perheväkivallan hoitoon erikoistuneilta tahoilta, koska ihminen on kriiseissä, eikä välttämättä löydä perimmäistä syytä ti-

lanteeseen. Useimmiten väkivallan ilmi tuleminen vaatii ammattilaisilta tai läheisiltä suoraa kysymystä aiheesta. Viranomaisen on aina kysyttävä mahdollisesta väkivallasta, jos hän havaitsee asiakkaassa väkivallan merkkejä.

Väkivallan merkkejä voivat olla:

- Fyysiset merkit väkivallasta esimerkiksi mustelmia tai ruhjeita vaatteilla peitettävillä alueilla
- Uhrin vammat eivät vastaa kuvattua syntymekanismia tai uhri ei halua kertoa vammojen alkuperästä. Myös eri paranemisvaiheessa olevat vammat voivat olla merkki väkivallasta
- Emotionaalisia oireita väkivallasta ovat esimerkiksi: ahdistuneisuus, kiihtyneisyys, masennus, mielialojen äkilliset vaihtelut, ristiriitaiset tunteet, turvattomuus, erialiset pelot, eristäytyminen, alistuva käytös
- Lapsilla väkivalan näkeminen tai kokeminen voivat aiheuttaa kehitysviivästyksiä tai taantumia
- Lapsen oireilua voivat olla levottomuus, apaattisuus, takertuminen aikuisiin, oppimisvaikeudet tai toistuvat väkivaltaiset leikit ja piirustukset

Väkivallan tunnusmerkit voivat vaihdella molemmilla, aikuisilla ja lapsilla uhrista riippuen ja muutoksien tulkitseminen ihmisen käytöksessä vaatii aina aikaisempaa kontaktia ihmiseen (Alapuranen & Himola 2010.) Väkivaltatilanteet ja kokemukset ovat erilaisia keskenään, eikä yhtä oikeaa toimintatapaa väkivallan tunnistamiseen ole olemassa. Jokaisella ammattilaisella on mahdollisuus toimia ja auttaa. Väkivallasta kysymiseen on olemassa erilaisia työkaluja, esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinninlaitos ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat julkaisseet materiaalia väkivallan tunnistamisen tueksi. (THL 2015). Jo väkivallan puheeksi ottaminen tai esimerkiksi riskiarviointi lomakkeen täyttäminen asiakkaan kanssa voi helpottaa väkivallan osapuolten tilannetta.

3 SEUDULLINEN VÄKIVALTATYÖ

Seudullisella asiantuntija yhteistyöllä on Länsi-Pohjan alueella (Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio) pitkä historia. Länsi-Pohjan alueen seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn moniammatillinen asiantuntijatiimi on aloittanut toimintansa vuonna 2001 ja vaikuttaa alueellamme edelleen. Asiantuntijatiimiin kuuluu edustajia jokaisesta Länsi-Pohjan kunnasta sosiaali- ja terveysalalta sekä poliisista. Asiantuntija tiimiin kuuluu edelleen jäseniä, jotka ovat olleet mukana tiimissä sen perustamisesta lähtien. Asiantuntijatiimi kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja kehittämään alueen perhe- ja lähisuhdeväkivalta työtä sekä jakamaan ja taitoa tietoa eri yhteistyö toimijoiden työstä. Asiantuntija tiimin kokouksissa ei käsitellä asiakastapauksia, vaan jaetaan tietoa ammatillisten toimijoiden kesken ja keskustellaan ajankohtaisista asioista liittyen eri asiantuntijoiden työhön väkivallan parissa. Länsi-Pohjan seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimi on toiminut ohjausryhmänä Raha-automaatti yhdistyksen rahoittamalle Perheväkivallan interventio – projektille, jossa tavoitteena on ollut kehittää Länsi-Pohjan kuntien alueelle yhteinen perheväkivallan interventio- ja jatkohoitomalli perheväkivallan osapuolten auttamiseksi. Toimintamallit löytyvät verkosta Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen sivuilta (Sosiaalikallega 2012).

3.1 MARAK

Osaksi seudullinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn asiantuntijatiimin jäsenten perusteella on syntynyt vuonna 2015 uusi Marak-työryhmä. Marak on moniammatillinen seudullinen työryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti käsittelemään alueen lähisuhdeväkivalta tapauksia. MARAK-prosessin tarkoituksena on tehostaa viranomaisyhteistyötä ja koota väkivallan uhrille tarvittava palvelukokonaisuus, eli turvasuunnitelma, jonka avulla väkivalta saadaan katkeamaan. Marak on käytössä Torniossa, Kemissä ja Keminmaassa, jolloin vain näiden kuntien asukkaat voivat ohjautua MARAK-prosessiin. MARAK- työryhmään kuuluu edustaja jokaisesta kolmesta kunnasta, Länsi-Pohjan keskussairaala, poliisista ja

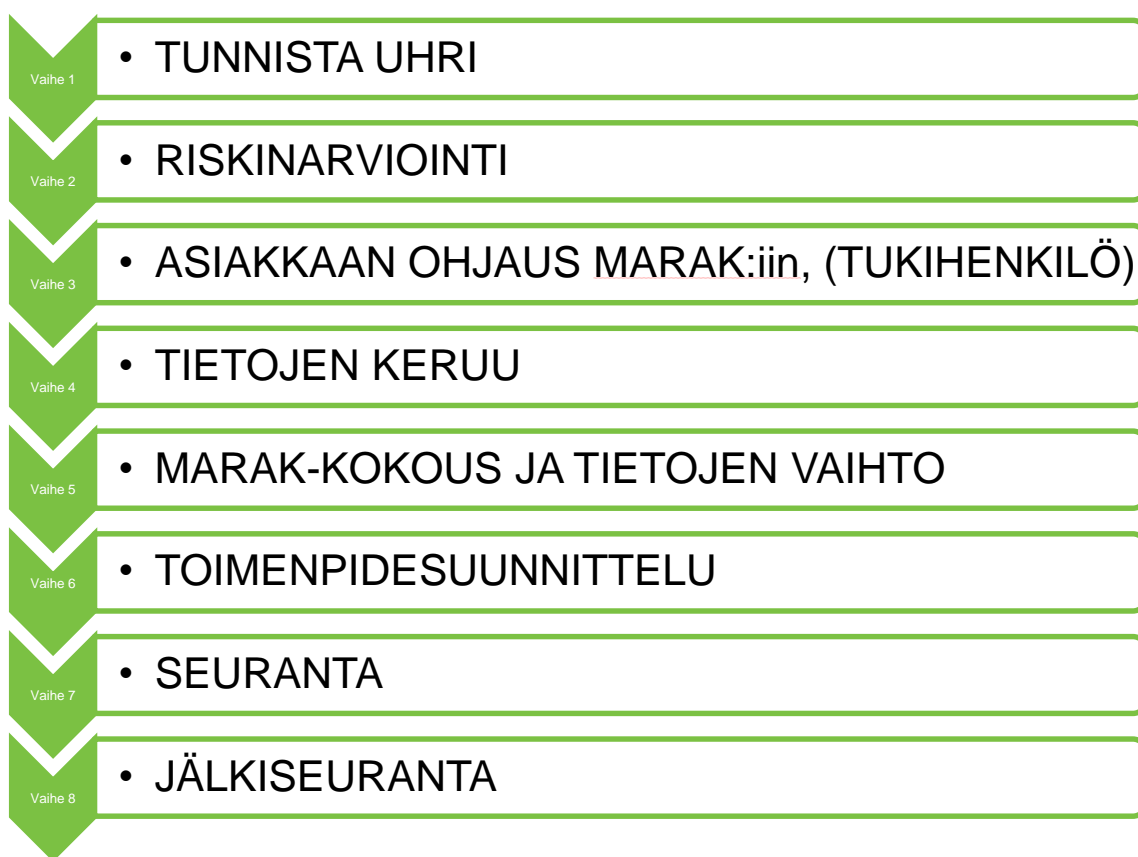
kriisikeskus Turvapoijusta. MARAK-työryhmän puheenjohtajana toimii Kemin sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijä Minna Alapuranen ja sihteerinä Monica Saarela Tornion sosiaalitoimistosta.

MARAK toiminnan ensimmäinen vaihe on uhrin tunnistaminen riskiarviointilomaketta käyttäen. Riskinarvioinnilla parisuhdeväkivaltatapauksissa tarkoitetaan, että menetelmää käyttäen pyritään tunnistamaan ne väkivallan uhrin, joilla on korkea riski joutua uusiutuvan väkivallan kohteeksi. Riskiarvioinnin tavoitteena on kerätä uhrista tietoja, jotta voidaan suunnitella juuri uhrille sopiva palvelukokonaisuus turvallisuuden takaamiseksi. Riskiarviointilomakkeen voi täyttää kuka tahansa parisuhdeväkivallan uhriksi joutuneen henkilön kohtaava toimija. Useimmissa tapauksissa riskiarviointilomakkeen täyttää poliisi tai turvakodin työntekijä, mutta myös terveydenhuollosta ja sosiaalitoimesta ohjautuu asiakkaita MARAK:iin. Riskiarviointilomake täytetään uhrin tietoihin perustuen ja lomakkeen vastaukset pisteytetään. Työntekijä tekee lomakkeen perusteella johtopäätöksen uhrin riskistä joutua uudelleen väkivallan uhriksi. Työntekijä pyrkii arvioissaan huomioimaan asiakkaan kokonaistilanteen ja voi tulkita riskin, vaikka pisteet eivät täytyisikään. Kun työntekijä toteaa asiakkaan kohonneen riskin uusiutuvaan väkivaltaan, hän ottaa yhteyttä MARAK-työryhmän sihteerin ja siirtää asiakkaan tiedot hänelle. (THL, 2012,9.)

MARAK-työryhmä ja kokoontuu säännöllisesti käsittelemään riskiarvioinnin perusteella työryhmälle tulleita asiakastapauksia, menetelmä perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön sekä tiedonvaihtoon eri toimijoiden välillä. Joissakin MARAK-työryhmissä asiakas ei itse osallistu kokoukseen, vaan häntä edustaa kokouksessa tukihenkilö. Länsi-Pohjan seutukunnan MARAK-prosessissa asiakkaalla kuitenkin on mahdollisuus halutessaan osallistua kokoukseen joko yksin tai esimerkiksi oman työntekijän kanssa. Asiakkaan suostumus tietojen vaihtoon kokouksessa selvitetään aina suostumuslomakkeella (THL 2012, 9.)

Ennen työryhmän kokousta ryhmän jäsenet valmistautuvat asiakastapauksiin huolella. MARAK työryhmän sihteeri lähettää asiakkaan henkilötunnuksen työryhmän jäsenille ja jokainen työryhmän jäsen tarkistaa mahdolliset tiedot asiakastapauksesta oman organisaation tietokannasta. Kokouksessa jokainen edustaja esittelee omat tietonsa tapauksista, jolloin muut edustaja täydentävät omia tietojiaan. Tavoitteena on saada mahdollisimman laaja kokonaiskuva uhrin ja hänen perheensä tilanteesta, jotta palvelukokonaisuus voidaan rakentaa tarkoituksenmukaisesti. Tämän jälkeen uhrille kootaan kirjallinen turvasuunnitelma ja tukipalvelujen tarjoajat sopivat vastuun jaosta. Turvasuunnitelmaan voi kuulua esimerkiksi tukiasunnon järjestäminen turvakodista, keskustelua ja vertaistukea, tukea taloudellisiin kysymyksiin, apua rikosilmoituksen tekemiseen tai lähestymiskiellon hakemiseen väkivallan tekijää kohtaan (THL 2014,21.) MARAK-kokouksen jälkeen tukitoimenpiteiden toteutumista seurataan ja valvotaan. Tarvittaessa asiakkaan tilannetta voidaan arvioida uudelleen seuraavassa MARAK-kokouksessa tai tarpeen vaatiessa asiakastapaus voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi MARAK-kokoukseen.

Kuva 2. MARAK-prosessi (THL 2016)

Jokaisella MARAK- prosessin läpikäyvällä asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus tukihenkilöön, joka voi myös edustaa päämiestään MARAK -kokouksessa. Tukihenkilö tukee ja motivoi päämiestään prosessin aikana ja voi esimerkiksi auttaa käytännönasioiden järjestämisessä sekä virastoasioinnissa. Tukihenkilö pyrittään järjestämään riskinarviointilomakkeen täytön yhteydessä, jolloin tukihenkilö voi tuoda MARAK-kokouksessa uhrin äänen kuuluviin. Jos tukihenkilö ei ole ennen kokousta osoitettu, voidaan osoittaa myös vasta MARAK-kokouksessa. Tukihenkilö on uhrin tukena koko MARAK-prosessin ajan loppuun asti, eli kunnes kaikki turvallisuussuunnitelman toimenpiteet on onnistuneesti toteutettu. Tukihenkilötoiminnasta vastaavat Suomessa erilaiset organisaatiot, muun muassa: Rikosuhripäivystys, Ensi- ja turvakotienliitto sekä Monika-naiset ry. Tukihenkilötoiminnasta vastaavan organisaation edustajat päättävät tapauskohtaisesti, osoitetaanko asiakkaalle tukihenkilöksi koulutettu vapaaehtoinen vai vakituinen työntekijä (THL 2014, 27–28.) Länsi-Pohjan MARAK- prosessissa asiakkaalle järjestetään tukihenkilö rikosuhripäivystyksen eli Rikun kautta.

MARAK työskentelyn vaikuttavuutta on tutkinut Suomessa Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos, tutkimustuloksen perustuvat 2014 päättyneen hankkeen loppuarviointiin. Tutkimuksessa on verrattu MARAK- työskentelyyn käytettyjä resursseja, esimerkiksi työntekijöiden käyttämää työaikaa, suhteessa saavutettuihin hyötyihin, eli käsiteltyjen tapausten uhrien turvallisuuden lisääntymiseen. Tutkimuksessa on selvitetty myös kehittämissuuntia jatkotyöskentelylle. Tutkimusaineisto perustuu poliisintietokantoihin väkivallan uusiutumisesta 6 ja 12 kuukautta MARAK kokouksen jälkeen sekä uhrien ja tukihenkilöiden kertomuksiin elämäntilanteen muuttumisesta. Tutkimuksessa on selvitetty myös työryhmän näkemyksiä MARAK työskentelystä ja sen kehittämisestä (THL 21,12) Suomessa saadut tutkimustulokset poliisiin tietoon tulleesta parisuhdeväkivallasta MARAK:n jälkeen mukailevat Britanniassa saatuja tutkimustuloksia, joiden mukaan MARAK-menetelmä on tehokas tapa väkivallan katkaisuun. Tutkimustulokset osoittavat, että noin 70 prosentilla käsitellyistä asiakastapauksista ei tullut uusia väkivaltatapauksia poliisiin tietoon 12 kuukauden seurantajaksolla. Seurantajaksolla tarkasteltiin saman tekijän uusiutuvaa väkivaltaa uhria kohtaan. Ainoastaan poliisin tilastot väkivallan uusiutumisesta eivät riitä kuvaamaan uhrin turvallisuuden lisääntymistä, koska uhrin eivät välttämättä ilmoita poliisille uusiutuneesta väkivallasta.

Poliisin tilastotietojen tueksi tarvitaan uhrien omia kertomuksia. Uhrin tai heidän tukihenkilönsä kertoivat kokemuksista ja elämän muutoksesta, jolloin tiedot MARAK-prosessin vaikutuksesta ja väkivallan katkeamisesta tukivat toisiaan. (THL 21,33)

3.2 Auttamisprosessi

Auttamisprosessi käynnistyy, kun lähisuhdeväkivallasta herää epäily tai ongelma tulee muulla tavalla ilmi jollakin viranomaisstaholla. Väkivaltaa ja asiakkaan turvallisuutta arvioidaan käyttämällä arviointiin suunnattuja työkaluja, joita ovat erilaiset väkivallan uhkaa kartoittavat lomakkeet, esimerkiksi Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake. Lomakkeet työn tueksi väkivallan kartoittamiseen löytyvät Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta osoitteesta www.thl.fi. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen verkkosivuilta löytyvät myös ohjeet lomakkeiden täyttämiseen sekä väkivallan puheeksi ottamisen muistilista. Jos Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen täytön yhteydessä ilmenee, että asiakas on kokenut lähisuhteessaan väkivaltaa, on syytä täyttää erillinen MARAK- riskiarviointilomake. MARAK- riskiarviointilomakkeella kartoitetaan, onko asiakkaalla kohonnut riski joutua uusiutuvan lähisuhdeväkivallan uhriksi (THL 2016.)

Väkivaltaa kartoittavat lomakkeet täytetään aina yhdessä asiakkaan kanssa rauhallisessa tilassa ja tilanteessa niin, ettei väkivaltainen osapuoli ole läsnä. Jo lomakkeen käyttäminen on itsessään interventio eli väkivaltaan puuttumista. Väkivallan uhri voi havahtua lomaketta täyttäessä omasta elämäntilanteestaan ja tunnistaa joutuneensa lähisuhdeväkivallan uhriksi. Väkivallan arvioinnin perusteella on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos uhri on kokenut aiemmin suhteessaan väkivaltaa tai jatkotoimenpiteiden ovat tarpeellisia uhrin terveyden, hyvinvoinnin tai turvallisuuden kannalta (THL, 2016.) Jos asiakas ei ole valmis ryhtymään jatkotoimenpiteisiin tai halukas ottamaan apua vastaan, asiakkaalle voi varata uuden ajan ja antaa mukaan lähisuhdeväkivallasta kertovia esitteitä ja auttavien tahojen yhteystietoja. Tärkeintä on pyrkiä pitämään avun hakemisen kynnyksen matalana, jotta asiakas voi tarvittaessa hakeutua avun piiriin myöhemmin.

Jos väkivallan uhri asuu Kemissä, Torniossa tai Keminmaassa riskiarviointilomakkeen pisteiden täytyessä asiakkaalla on mahdollisuus MARAK-prosessiin.

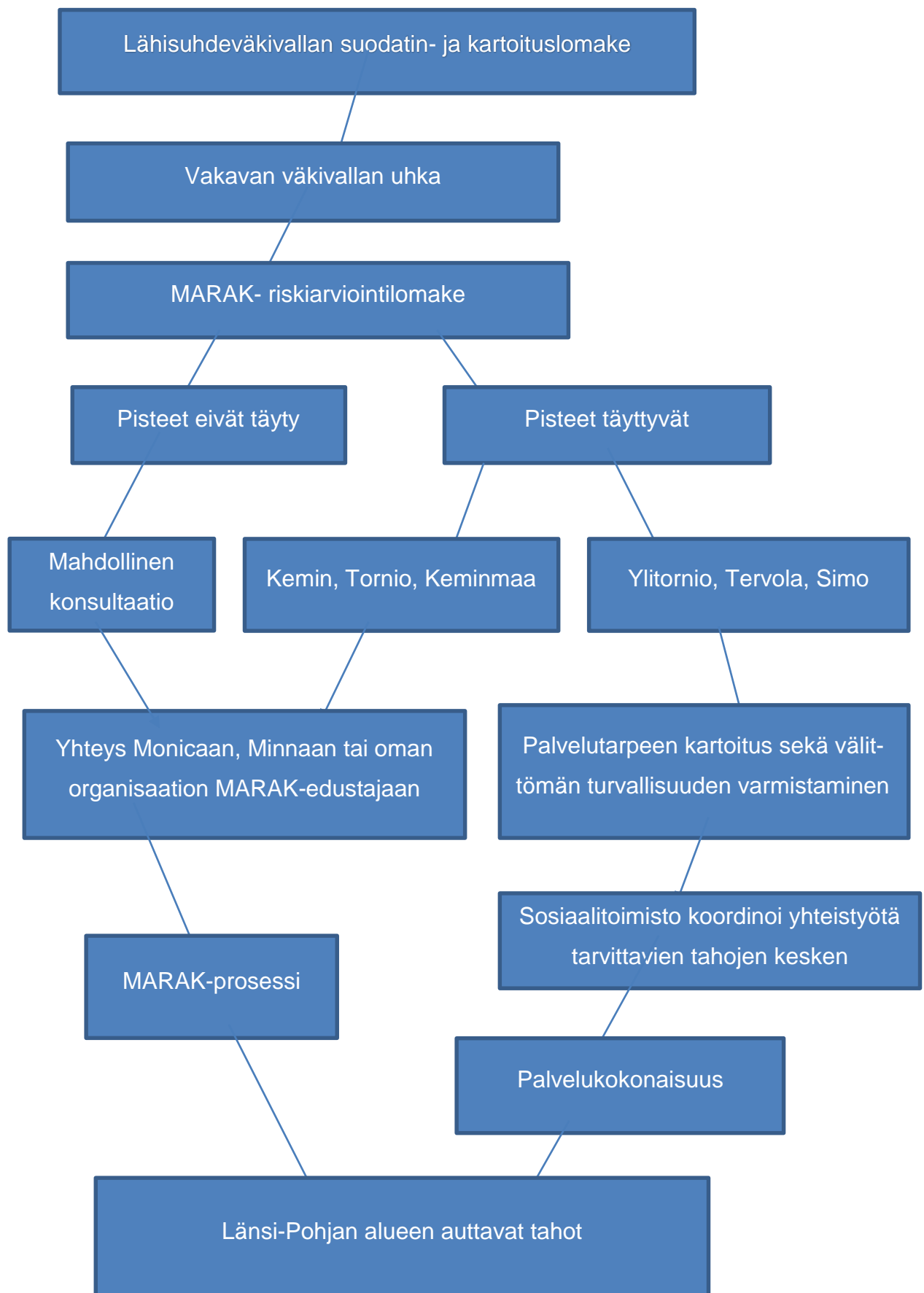
Riskiarviointilomakkeen täyttänyt työntekijä ottaa tällöin yhteyttä MARAK-työryhmän sihteeriin ja lähettää hänelle tarvittavat tiedot asiakkaasta. Vaikka riskiarviointilomakkeen pisteet eivät täytyisikään, on mahdollista konsultoida MARAK-edustajaa, joka voi todeta korkean riskin joutua väkivallan uhriksi ja asiakas voidaan ohjata MARAK-prosessiin matalammallakin yhteispistepistemäärällä. MARAK-prosessissa ei varsinaisesti hoideta väkivalta ongelmaa, vaan MARAK-prosessin tarkoituksena on koordinoida yhteistyötä eri toimijoiden kesken niin, että väkivallan uhrille suunnitellaan sopiva palvelukokonaisuus.

Jos väkivallan uhrin kotikunta on Ylitornio, Simo tai Tervola uhri ei voi ohjautua MARAK-prosessiin, vaan palvelukokonaisuus suunnitellaan asiakkaan kotikunnassa ilman MARAK-kokousta. Usein sosiaalitoimistolla on vastuu yhteistyön koordinoinnissa eri ammatillisten toimijoiden välillä. Väkivallan riskin todennut työntekijä perehtyy asiakkaan kokonaistilanteeseen ja ottaa yhteyttä tarvittaviin yhteistyötahoihin. Kokonaistilanteen arvioinnissa selvitetään, onko asiakas jo jonkin avun piirissä, esimerkiksi terapia, sosiaalityö, perheneuvola tai mielenterveys-toimisto. Asiakaskohtaisesti yhdessä asiakkaan kanssa keskustellaan siitä, millaista apua asiakas tarvitsisi ja onko avuntarve esimerkiksi fyysisten tai henkisten vammojen hoitamiseen, asumiseen, toimeentuloon, rikosprosessiin tai lasten kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvää. Avuntarpeen mukaisesti suunnitellaan yhteistyöverkosto eri toimijoiden kanssa, yhteistyön tavoitteena on koota palvelukokonaisuus, jonka myötä asiakas pääsee varsinaisten väkivalta ongelmaa hoitavien avuntarjoajien piiriin. Ylitornion, Tervolan ja Simon kuntien asukkaat saavat samat auttavien tahojen tarjoamat palvelut väkivallan katkaisuun, vaikka palvelukokonaisuus ja yhteistyö eri ammatillisten tahojen välillä rakentuu ilman MARAK-prosessia. Kuitenkaan ilman MARAK-prosessia auttaja tahojen palvelut eivät välttämättä nivoudu yhtä saumattomasti yhteen, koska MARAK-kokouksen ideana on nimenomaan viranomaisyhteistyön tiivistäminen.

Väkivallan uhan kartoittamisen yhteydessä työntekijän täytyy huomioida asiakkaan kokonaistilanne ja mahdollisesti väkivallalle altistuneet lapset. Jos lasten turvallisuus on uhattuna, täytyy lapsista tehdä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen tarpeesta voi myös keskustella lastensuojelun työntekijän kanssa. Asiakkaan ja perheen turvallisuus täytyy aina varmistaa heti väkivallan riskiarvi-

oinnin yhteydessä. Asiakkaan kanssa hyvä keskustella mahdollisesta varasuunnitelmasta siltä varalta, että tilanne kärjistyy tai muuttuu äkillisesti akuutimmaksi, esimerkiksi keneen voi tarvittaessa olla yhteydessä ja onko asiakkaalla läheisiä ihmisiä joiden luokse voi tarvittaessa mennä, jos kotona ei ole enää turvallista.

Kaavio auttamisprosessin etenemisestä

3.3 Yhteystiedot MARAK-työryhmän edustajille

Organisaatio	Nimi	Puhelinnumero ja sähköposti
Puheenjohtaja	Minna Alapuranen	040 509 2687
Kemin sos. toimisto		minna.alapuranen@kemi.fi
Sihteeri	Monica Saarela	0405327819
Tornion sos. toimisto		monica.saarela@tornio.fi
Poliisi	Arto Vähänikkilä	0295466487
		arto.vahanikkila@poliisi.fi
Poliisi	Johanna Rantonen	0295466471
		johanna.rantonen@poliisi.fi
Turvapoiju	Maria-Riitta Saares	0406318550
		maria.riitta.saares@riku.fi
Turvapoiju	Berta Nikumaa	0400609267
		bertta.nikumaa@turvapoiju.fi
Keminmaan terveys- keskus	Helena kari	0407297499
		helena.kari@keminmaa.fi
Kemin Sivistys palvelut	Sinikka Himola	0406487185
		sinikka.himola@kemi.fi
LPSH Akuutti	Marjukka	0405475062
	Ruokonen-Lappi	marjukka.ruokonen- lappi@lpshp.fi
Lpshp/ psykiatria	Jouni Petäjäniemi	0401713994
		jouni.petajaniemi@lpshp.fi

3.4 Länsi-Pohjan auttavat tahot

Terveyskeskuspäivystys (Virka-aikana)	
Tornio	016 432 814
Kemi	016 259 705
Keminmaa	0400 270 008
Simo	08 5875 6900
Tervola	040 151 9700 tai 040 151 9701
Ylitornio	016 571 740
Akuuttiklinikka Länsi-Pohjan keskussairaalassa	
Klo. 16.00 jälkeen sekä pyhinä ja viikonloppuina	040 149 1340
Psykiatrian päivystävä sairaanhoitaja	
	040 774 3891
Mielenterveyspalvelut (virka-aikana)	
Tornion psykiatrian poliklinikka	040 481 1988
Kemin mielenterveysasema	050 431 7713.
Keminmaan mielenterveysneuvola	0400 912 510
Simon psykiatrinen sairaanhoitaja	08 5875 6876
Tervolan mielenterveysasema	040 482 2249
Ylitornion mielenterveystoimisto	040 753 4657 tai 040 5898472
Kriisikeskus Turvapoiju (Ei asumistoimintaa)	
	040 5441750
Lapin Ensi- ja turvakoti	
	040 553 7508
Miestyön keskus Rovaniemi	
	0400 197 442 tai 0400 197 443
Oulun Ensi- ja turvakoti	
	0400 581 606
Sosiaalitoimistot	
Tornio	050 597 1160
Kemi	016 259 494
Keminmaa	040 673 6565
Simo	08 5875 6841
Tervola	040 537 6525 tai 040 566 1915
Ylitornio	040 5049845 tai 040 5049654
Perheneuvolat	

Tornio, Ylitornio	040 825 0375
Kemi, Simo	0400 703 790
Keminmaa, Tervola	040 1677 692
Oppilashuolto	
Tornion koulupsykologi	040 669 4595
Tornion koulukuraattorit	050 597 1393
	050 466 8991
	050 594 5341
Kemin koulupsykologi	040 4872826
Kemin koulukuraattori	0400 893426
Keminmaan koulukuraattori	040 196 5852
Simon koulukuraattori	050 5917 398 tai 08 5875 6795
Tervolan koulukuraattori	040 151 9735
Ylitornion koulukuraattori	0400 220 309
Ylitornion opiskelijahuollon psykologi	040 767 0945
A-klinikka	
Tornio, Ylitornio	040 825 0383
Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola	050 427 5615
Oikeusaputoimisto	
Tornio, Ylitornio	029 566 1520
Kemi, Tervola, Simo, Keminmaa	029 566 1500
Lapin sovittelutoimisto	0400 238 002
Talous- ja velkaneuvonta	
Tornio, Ylitornio	0400 297 664
Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola	016 259 824
Seurakunnan perhetyö	
Tornio	040 593 0770
Kemi	040 089 4214

3.5 Valtakunnallisen auttajaverkoston yhteystietoja ja verkkosivuja

Ensi- ja turvakotienliitto ry

Apua lapsille ja perheille

ensijaturvakotienliitto.fi

Jussi-työ (miehille, jotka haluavat ehkäistä tai lopettaa väkivallan käytön)

Nettiturvakoti (apua väkivallan kaikille osapuolille)

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Apua, tukea ja neuvontaa seksuaalista väkivaltaa koskevissa asioissa

tukinainen.fi

Kriisipäivystys 0800-97899

ma-to 9-15 pe- su 15-21

Juristipäivystys,

0800-97895 ma-to klo 13-16

Monika-naiset liitto ry

Monikulttuurista naistoimintaa

monikanaiset.fi

09 692 2304 ma – to 9-16

Turvakoti Mona

045 639 6274 ma-su 24/7 (kriisitilanteessa turvakotiin hakeutuvalla)

Suomen mielenterveysseura

Tietoa ja tukea mielenterveyteen

mielenterveysseura.fi

tukinet.net (kriisikeskus netissä)

valtakunnallinen kriisipuhelin 010 195 202

ma-pe 9-7 pe-su 15-7

Rikosuhripäivystys 0203 16116 ma-ti 13-21, ke-pe 17-21.

Juristin puhelinneuvonta 0203 16117 ma-to 17-19

Kriisiapua maahanmuuttajille/ Crisis prevention for foreigners

(09) 4135 0501 weekdays 9-15

Miessakit ry

Tukea miesten hyvinvointiin

Miessakit.fi

Lyömätön linja 09 276 62 80

Miehen Linja 09 276 62 8 99

Mannerheimin lastensuojeluliitto

MLL.fi

Vanhempain puhelin 0800 922 77

Lasten ja nuorten puhelin 116 111

Suvanto ry

Apua ikäihmisille

suvantory.fi

Suvanto-linja 0800-06776